

บทที่ 3

ขอบเขตและเกณฑ์สำคัญในการเลือกคู่ครองของข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ในสหรัฐอเมริกา มีผู้ศึกษาแบบของการแต่งงาน ซึ่งยอมรับกันว่ามีส่วนสำคัญในการวางรากฐานโครงสร้างและการหน้าที่ของคู่สมรส ตามวัฒนธรรมอเมริกัน 3 แบบ คือ ¹

1. แบบการแต่งงานที่อาศัยรากฐานทางศาสนาคริสต์เคียน (Judaic - Christian marriage model) เป็นแบบที่เก่าแก่ที่สุด ซึ่งเชื่อว่า การแต่งงานเป็นสถาบันที่พระเจ้าประทานมา เพื่อความดีและเจริญรุ่งเรืองของมนุษย์ เป็นการรวมบุคคล 2 คนเข้าด้วยกัน อยู่ร่วมกันอย่างถาวรฉันท์เพื่อน และเพื่อให้เกิดและเลี้ยงดูบุตร การแต่งงานในลักษณะนี้ คู่สมรสจะครองรักและซื่อสัตย์ต่อกันตลอดไป

2. แบบการแต่งงานที่ขึ้นอยู่กับความรัก (romantic marriage model) แนวความคิดนี้ เกิดในศตวรรษที่ 20 และแพร่หลายมากในสังคมอเมริกัน แม้อาจขาดเหตุผล และความรับผิดชอบต่อสังคมไปบ้าง การแต่งงานแบบนี้ บุคคลสองคนจะอยู่ร่วมกันด้วยความรู้สึกรัก และซื่อสัตย์ต่อกัน ทราบเท่าที่ความรักยังคงอยู่ และสัญญาจะแยกจาก หากความรักระหว่างกันสิ้นสุดลง สำหรับเรื่องการให้กำเนิดและเลี้ยงดูบุตรนั้น อยู่นอกเหนือขอบข่ายความสนใจของการแต่งงานแบบนี้

3. แบบการแต่งงานที่ขึ้นอยู่กับเหตุผล (rationalistic marriage model) เป็นส่วนหนึ่งซึ่งให้เห็นปฏิบัติการที่มีต่อแบบการแต่งงานตามคำสอนของศาสนาคริสต์เคียน และความไม่มีเหตุผล และไม่รับผิดชอบของการแต่งงานที่อาศัยความรักเป็นพื้นฐานแต่เพียงอย่างเดียว การ

¹ Floyd M. Martinson, Marriage and the American Ideal, (New York : Dodd, Mead & Company, 1963), pp. 46-63.

แต่งงานแบบนี้ จะถือเหตุผลเป็นใหญ่ กล่าวคือ การเลือกคู่ครองที่เกิดขึ้น จะใช้การจับคู่ที่เหมาะสมกัน และลักษณะการทางสังคมของทั้งสองฝ่ายเป็นพื้นฐานสำคัญ

ลักษณะการที่สำคัญต่อการเลือกนี้ มีการวิจัยกันมากในทางสังคมและจิตวิทยา ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับความสุขและการปรับตัวในชีวิตการแต่งงาน สำหรับเป้าประสงค์ของแบบการแต่งงานนี้ อยู่ที่ปรารถนาให้การแต่งงานดำรงอยู่อย่างมั่นคงถาวร โดยไม่จำเป็นต้องเรียกร้องความซื่อสัตย์ต่อกัน แต่จะถือเอาความสุขที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย และความพึงพอใจที่จะได้ร่วมชีวิตกันเป็นสำคัญ

สำหรับสังคมไทย ยังไม่พบว่าใครเคยศึกษาวิจัยเรื่องนี้มาก่อน แต่จากการสังเกตอาจกล่าวได้ว่า ศาสนาไม่ใคร่มีบทบาทต่อการกำหนดแบบการแต่งงานของคนส่วนใหญ่เท่าใดนัก ส่วนความรัก และเหตุผล ถ้าเรายอมรับว่า นวนิยายมีส่วนสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมในขณะนั้นได้ ก็อาจกล่าวได้ว่า แบบการแต่งงานของสังคมไทย อย่างน้อยที่สุดก็มี 2 แบบดังกล่ารวมอยู่ด้วย ก็จะได้เห็นได้จากนวนิยายในช่วง 20 - 30 ปีที่ผ่านมา มีผลงานมากมายที่สนับสนุนคุณค่าของความรัก ในลักษณะที่เป็นเงื่อนไขเพียงพอและจำเป็นของการแต่งงานสำหรับหนุ่มสาว และอาจจำเป็นยิ่งกว่าปัจจัยในเรื่องชั้นสังคม ภูมิหลังทางวัฒนธรรม หรือการยอมรับของสมาชิกอื่น ๆ ในสังคม อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากนวนิยายเหล่านั้น ก็จะได้เห็นว่านอกจากความรักแล้ว ยังมีปัจจัยสำคัญบางประการแทรกอยู่ด้วย เช่น บุคลิกภาพ รูปร่างหน้าตา นิสัยใจคอ การวางตัว สติปัญญา และทัศนคติการมองโลก ตลอดจนค่านิยม เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เอง ในชีวิตจริงได้เข้ามามีบทบาทต่อการเลือกคู่ครองมิใช่น้อย

ในทำนองเดียวกัน ก็มีนวนิยายหลายเรื่องที่สนับสนุนการแต่งงานภายในขอบเขตของความเหมาะสมกันทางสังคม และภูมิหลังวัฒนธรรม ยิ่งกว่าความรักของหนุ่มสาว เพราะถือว่าการแต่งงานในกรอบดังกล่าว เป็นสิ่งน่ายกย่อง ชื่นชม มีเกียรติ โดยเฉพาะเป็นเรื่องสมควรอย่างยิ่งในกลุ่มชนชั้นสูง ซึ่งต้องการรักษาสถานภาพเดิมของตนไว้ และกรณีเช่นนี้จะได้เห็นได้ชัดในสมัยอยุธยา ซึ่งครอบครัวของชนชั้นสูงนิยมแต่งงานกันในกลุ่มเครือญาติ เพื่อป้องกันมิให้บุตรหลาน โดยเฉพาะที่เป็น

สตรีสมรสกับบุคคลในครอบครัวที่ต่ำกว่า¹ แม้แต่ในปัจจุบัน เราก็อาจพอจะมองเห็นรูปแบบการแต่งงาน
ภายในกลุ่มชั้นสังคมดังกล่าว ได้ไม่ยากนัก

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงานแบบใด สิ่งหนึ่งที่สำคัญก็คือ ต้องมีการยอมรับจาก
สังคมที่ปัจเจกบุคคลเป็นสมาชิก เพื่อมิให้เกิดความเกือกร้อน หรือประสพปัญหายุ่งยากภายหลัง เพราะ
การแต่งงานนั้นถือเป็น เรื่องที่กระทบกระเทือนถึงสังคมส่วนรวม มิใช่กิจการส่วนตัวที่ใครก็สามารถ
กระทำใ้ความใจชอบโดยไม่มีขีดจำกัด สังคมจึงต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกคู่-
ครองของปัจเจกบุคคลอยู่ด้วย ซึ่งอาจเป็นได้ทั้ง โดยทางตรงหรือทางอ้อม ที่เห็นได้ชัดคือข้อจำกัดของ
การเลือกคู่ครองที่มีอยู่ในทุกสังคม ซึ่งอาจออกมาในรูปต่าง ๆ เช่น ข้อห้ามมีเพศสัมพันธ์ระหว่างผู้
สืบสายโลหิตเดียวกัน (Incest taboo) สติคติความเชื่อที่คิดว่า ชาติพันธุ์หรือวิถีการดำเนินชีวิตของ
ตนดีกว่ากลุ่มอื่น (ethnocentrism), ค่านิยม, กฎหมาย, ระเบียบข้อบังคับ, และจารีตประเพณี
เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดความสับสน วุ่นวาย ไม่สงบสุข หรือเสียระเบียบในสังคม หรืออาจ
ด้วยเหตุผลอื่นใดของสังคมขณะนั้นก็ตาม

การแต่งงานนอกขอบเขตที่สังคมกำหนด อาจมีการลงโทษทางการ หรือไม่เป็นทางการก็ได้
โดยโทษทางการมักเป็นการลงโทษกันทางกาย แต่โทษไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่จะเป็นการลงโทษทาง
จิตใจ เช่น ขู่มิรับนับหน้า ไม่คบค้าสมาคมด้วย ถูกกีดกัน แคลน หรือแสดงกิริยารังเกียจเหยียดหยาม หรือ
แม้กระทั่งตัวบุคคลผู้นั้นเองเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ ไม่เชื่อมั่นในตัวเอง อับอายต่อสายตายู้อื่น และ
อื่น ๆ ซึ่งเป็นอารมณ์ที่ทำให้เกิดผลร้ายต่อชีวิตแต่งงาน ทำให้ขาดความสุขเท่าที่ควร โดยที่บางครั้ง
ไม่จำเป็นต้องให้สมาชิกอื่นมาลงโทษเลย

ตัวอย่างการจำกัดขอบเขตการเลือกคู่ครอง จะเห็นได้ในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ มีพระ
ราชกฤษฎีกา ห้ามราษฎรยกลูกหลานของตนให้เป็นภรรยาชาวต่างชาติต่างศาสนา ซึ่งมาค้าขายในไทย

¹ บุญเคิม ไพเราะ, "สถานภาพและบทบาทของสตรีในสังคมไทย" (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทศาสตรบัณฑิต แผนกวิชาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 62.

หากฝ่าฝืนถือว่าจู่โจมโทษถึงตาย เพราะถือว่าทำตัวเป็นเสี้ยนหนามแผ่นดิน เอาใจไปเผื่อแผ่ข้าศึก
ศัตรู¹ กฎหมายทำนองเดียวกันนี้ ในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช ก็ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตรา
พระราชกำหนดบังคับใช้ โดยห้ามหญิงไทยมีสามีเป็นชาวต่างชาติ หรือมีเพศสัมพันธ์ด้วย หากฝ่าฝืน
ก็มีโทษถึงประหารเช่นกัน²

แม้ปัจจุบันกฎหมายทำนองนี้จะไม่ใช้แล้ว แต่สังคมไทยยังคงไม่นิยมให้หญิงไทยไปแต่งงาน
กับชาวต่างชาติต่างภาษาอยู่เช่นเดิม สำหรับข้าราชการและพนักงานองค์การของรัฐยังมีระเบียบราชการ
ห้ามแต่งงานกับคนต่างประเภทอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อไม่นานมานี้ (ปี 2520) ได้มีคำสั่งคณะรัฐมนตรี
ซึ่งถือเป็นนโยบายของรัฐบาล ห้ามข้าราชการและพนักงานองค์การของรัฐ สัมรสกับผู้อื่นและผู้อพยพ
เพราะเกรงว่าหากบุคคลที่สมรสด้วย เป็นเพียงผู้อาศัยชั่วคราว และเข้าเมืองไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
แล้ว คนของรัฐก็จะได้รับความเดือดร้อนในภายหลัง

การเลือกคู่ครองของข้าราชการกรุงเทพมหานคร

จากการส่งแบบสอบถามให้ข้าราชการกรุงเทพมหานคร ในศาลาว่าการฯ ทอบ ผลของ
ข้อมูล แสดงให้เห็นถึงแบบแผนการเลือกคู่ครองของข้าราชการ ที่มีระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี
ภายในขอบเขตปัจจัยดังต่อไปนี้

ก. ขอบเขตทางสังคม

อายุแรกสมรส จากการจัดกลุ่มอายุแรกสมรส จำแนกตามเพศ เป็น 4 กลุ่ม คือกลุ่ม
อายุต่ำกว่า 24 ปี, อายุ 25 - 29 ปี, อายุ 30 - 34 ปี และอายุ 35 ปีขึ้นไป ข้อมูลที่ได้แสดง
ให้เห็นค่านิยมในการเลือกคู่ครอง ซึ่งสอดคล้องกับสังคมใหญ่ที่สร้างมาตรฐานในเรื่องอายุของหญิงชาย
ที่แต่งงานกัน นั่นคือ ข้าราชการชายมีแนวโน้มในการแต่งงานกับหญิงที่อายุอ่อนกว่า ส่วนข้าราชการหญิง

¹ นายอินทรา, นามแฝง, สารคดีข่าว เมืองไทยในอดีต, (พระนคร : สำนักพิมพ์
ก้าวหน้า, 2506), หน้า 75-76.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 76.

ก็มักเลือกแต่งงานกับชายที่อายุแก่กว่า จากตารางที่ 9ก. จะเห็นว่า ข้าราชการชายในกลุ่มอายุสูงกว่า 29 ปี มีแนวโน้มแต่งงานกับหญิงในกลุ่มอายุใกล้เคียงที่อ่อนกว่า มากกว่าจะแต่งงานในกลุ่มอายุเดียวกัน แต่ในกลุ่มอายุไม่เกิน 29 ปี มักแต่งงานในกลุ่มอายุเดียวกันมากกว่า กล่าวคือ ข้าราชการในกลุ่มอายุ 30-34 ปี จำนวนสูงถึงร้อยละ 80 จะเลือกแต่งงานกับหญิงในกลุ่มอายุอ่อนกว่า คือ 25-29 ปี ขณะที่ มีเพียง 15% ของข้าราชการในกลุ่มอายุนี้อันเลือกแต่งงานกับหญิงในกลุ่มอายุเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเห็นว่าไม่มีใครเลยที่แต่งงานกับหญิงในกลุ่มอายุสูงกว่า สำหรับกลุ่มอายุ 35 ปีขึ้นไป มีจำนวน 54.55% ที่แต่งงานกับหญิงในกลุ่มอายุอ่อนกว่า คือ 30-34 ปี รองลงไปคือกลุ่มอายุ 25-29 ปี มี 27.27% และมีเพียง 18.18% เท่านั้นที่แต่งงานภายในกลุ่มอายุเดียวกัน แบบแผนการเลือกนี้ ต่างจากข้าราชการในกลุ่มอายุ 25-29 ปี ส่วนใหญ่จะเลือกแต่งงานกับหญิงในกลุ่มอายุเดียวกัน มีจำนวน 61.36% และเลือกกลุ่มอายุอ่อนกว่า 29.55% มีเพียง 9.09% เท่านั้นที่เลือกหญิงในกลุ่มอายุใกล้เคียงที่สูงกว่า

ตารางที่ 9ก. อายุแรกสมรสของข้าราชการชายกับคู่สมรส จำแนกตามกลุ่มอายุ

อายุคู่สมรส	อายุแรกสมรสของข้าราชการ (%)				รวม (%) (107 ราย)
	ต่ำกว่า 24 ปี (1 ราย)	25-29 ปี (44 ราย)	30-34 ปี (40 ราย)	35 ปี ขึ้นไป (22 ราย)	
ต่ำกว่า 24 ปี	100.0	29.55	5.0	0	14.95 (16)
25 - 29 ปี	0	61.36	80.0	27.27	60.75 (65)
30 - 34 ปี	0	9.09	15.0	54.55	20.56 (22)
35 ปี ขึ้นไป	0	0	0	18.18	3.74 (4)
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

$$\chi^2 = 45.36$$

$$P < .01$$

$$G = .55$$

ตารางที่ 9ข. อายุแรกสมรสของข้าราชการหญิงและคู่สมรส จำแนกตามกลุ่มอายุ

อายุคู่สมรส	อายุแรกสมรสของข้าราชการหญิง (%)				รวม (%) (94 ราย)
	ต่ำกว่า 24 ปี (26 ราย)	25-29 ปี (55 ราย)	30-34 ปี (11 ราย)	35 ปี ขึ้นไป (2 ราย)	
ต่ำกว่า 24 ปี	19.23	3.64	0	0	7.45 (7)
25 - 29 ปี	57.69	47.27	9.09	0	44.68 (42)
30 - 34 ปี	23.08	43.64	54.55	0	38.29 (36)
35 ปี ขึ้นไป	0	5.45	36.36	100.0	9.58 (9)
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

$$\chi^2 = 27.04 \quad P < .01 \quad C = .47$$

สำหรับข้าราชการหญิงในกลุ่มอายุที่ต่ำกว่า 24 ปี ปรากฏว่า ส่วนใหญ่เลือกแต่งงานกับชายในกลุ่มอายุสูงกว่า คือ 25 - 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.69 รองลงไปที่อายุ 30-34 ปี มีร้อยละ 23.08 และมีเพียง 19.23% เท่านั้น ที่แต่งงานในกลุ่มอายุเดียวกัน แต่ข้าราชการในกลุ่มอายุ 25-29 ปี ส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 47.27 จะแต่งงานภายในกลุ่มอายุเดียวกัน รองลงมาคือกลุ่มอายุสูงกว่า (30-34 ปี) มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ 43.64% แต่ที่แต่งงานกับกลุ่มอายุสูงกว่ามาก คือ 35 ปีขึ้นไป มีเพียง 5.45% และยิ่งน้อยลงเหลือเพียง 3.64% เท่านั้น ที่แต่งงานกับชายในกลุ่มอายุต่ำกว่า

ในกลุ่มอายุ 30-34 ปี ส่วนใหญ่จะเลือกชายในกลุ่มอายุเดียวกัน ร้อยละ 54.55 รองลงไป คือกลุ่มอายุสูงกว่า มี 36.36% และมีเพียง 9.09% ที่แต่งงานในกลุ่มอายุใกล้เคียงที่ต่ำกว่า แต่ไม่มีใครเลยที่แต่งงานกับชายในกลุ่มอายุต่ำกว่า 24 ปี ซึ่งอ่อนกว่ามาก

สำหรับข้าราชการชายในกลุ่มอายุต่ำกว่า 24 ปี และหญิงในกลุ่มอายุ 35 ปีขึ้นไป ไม่อาจ

นำมาสรุปผลได้ เพราะจำนวนตัวอย่างน้อยเกินไป อย่างไรก็ตามก็เห็นได้ว่า การแต่งงานในกลุ่มอายุดังกล่าว เกิดขึ้นในกลุ่มอายุเดียวกันเท่านั้น

เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของการแต่งงานที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มอายุต่าง ๆ ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้ทั้งในกลุ่มข้าราชการชายและหญิง แสดงให้เห็นว่า กลุ่มอายุของข้าราชการกับคู่สมรสมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งจากตารางจะเห็นว่า ข้าราชการชายและหญิงในกลุ่มอายุ 25-29 ปี ส่วนใหญ่จะเลือกแต่งงานกับผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุเดียวกัน แต่ในกลุ่มอายุ 30-34 ปี ข้าราชการชายจะเลือกแต่งงานกับผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุใกล้เคียงที่อ่อนกว่า ในขณะที่ข้าราชการหญิงเลือกชายในกลุ่มอายุเดียวกันมากกว่า ทำนองเดียวกันข้าราชการหญิงในกลุ่มอายุต่ำกว่า 24 ปี จะเลือกชายในกลุ่มอายุใกล้เคียงที่สูงกว่า ตรงข้ามกับข้าราชการชายในกลุ่มอายุ 35 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะเลือกคู่ครองในกลุ่มอายุใกล้เคียงที่อ่อนกว่า

เมื่อคำนวณหาระดับความสัมพันธ์ของกลุ่มอายุข้าราชการชาย-หญิง กับคู่สมรส ได้ค่า coefficient of contingency (c) ¹ ของกลุ่มข้าราชการชาย เท่ากับ .55 ของกลุ่มข้าราชการหญิง เท่ากับ .47 แสดงว่า กลุ่มอายุของข้าราชการชายกับอายุของคู่สมรส มีความสัมพันธ์กันพอสมควร ขณะที่ระดับความสัมพันธ์ของกลุ่มอายุข้าราชการหญิงกับคู่สมรส ไม่สูงเท่าใดนัก

จากข้อมูลในตาราง อาจอธิบายความหมายต่อไปได้ว่า ข้าราชการชายมีแนวโน้มแต่งงานเมื่ออายุสูงกว่า และโอกาสของการแต่งงานหลังอายุ 35 ปีขึ้นไปแล้ว มีมากกว่าข้าราชการหญิง ดังจะเห็นได้จากอัตราส่วนของข้าราชการชายที่แต่งงานเมื่ออายุต่ำกว่า 24 ปี มีเพียง 0.93% ของข้าราชการชายทั้งหมด ขณะที่ข้าราชการหญิงมีจำนวนมากกว่า คือ 27.66% ของข้าราชการหญิงทั้งหมด อัตราส่วนการแต่งงานทั้งในกลุ่มข้าราชการชายและข้าราชการหญิง จะสูงขึ้นในกลุ่มอายุ 25-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.12 และ 58.51 ตามลำดับ หลังจากนั้น อัตราส่วนการแต่งงานใน

$$^1 \text{ ไซสูท } c = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + N}}$$

N = จำนวนผลรวมของตัวอย่างทั้งหมด

กลุ่มข้าราชการหญิง จะลดลงเหลือเพียง 11.7% ในกลุ่มอายุ 30-34 ปี และ 2.13% ในกลุ่มอายุ 35 ปีขึ้นไป ขณะที่ข้าราชการชายจะลดลงเช่นกัน แต่ไม่มากนัก ในกลุ่มอายุ 30-34 ปี คือ มีจำนวนการแต่งงานเกิดขึ้น 37.38% และ 20.56% ในกลุ่มอายุสูงกว่า 35 ปีขึ้นไป

การที่ข้อมูลออกมาในลักษณะดังกล่าว อาจเนื่องมาจากค่านิยมของสังคมไทย ซึ่งนิยมให้ชายแต่งงานขณะมีอายุอยู่ในวัยเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว เพื่อพร้อมที่จะทำหน้าที่ผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์ ขณะเดียวกันก็ไม่นิยมให้หญิงแต่งงานเมื่ออายุมากเกินไปนัก จึงทำให้สัดส่วนการแต่งงานของหญิงและชายในกลุ่มอายุต่าง ๆ ไม่เท่ากันอย่างเห็นได้ชัด เมื่อหญิงส่วนใหญ่แต่งงานขณะอายุไม่เกิน 30 ปี อัตราส่วนของหญิงโสดที่อยู่ในวัย 35 ปี จึงมีน้อย เป็นผลให้อัตราส่วนการแต่งงานของหญิงในวัยนี้พลอยลดน้อยลงไปด้วย ตรงข้ามกับชายที่นิยมแต่งงานเมื่ออายุมากพอสมควร ทำให้อัตราส่วนของชายโสดในวัยเกิน 35 ปี มีมากกว่าหญิง ฉะนั้นการแต่งงานที่เกิดขึ้นในวัยนี้ จึงทำให้มองเห็นได้ว่า มีอัตราส่วนมากกว่าหญิงในวัยเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันก็อาจเป็นไปได้ว่า เพราะโอกาสของการแต่งงานระหว่างหญิงกับชาย หลังอายุ 35 ปีขึ้นไปมีไม่เท่ากัน ทำให้อัตราส่วนการแต่งงานที่เกิดขึ้นต่างกันไปตามเพศ

อย่างไรก็ดี ในสภาพสังคมปัจจุบัน จะเห็นว่า หญิงโสดที่อายุเกิน 45 ปีขึ้นไป โอกาสจะได้แต่งงานมีน้อยมาก เมื่อเทียบกับชายในวัยเดียวกัน และหากพิจารณาการยอมรับของสังคมก็ต่างกันด้วย หญิงแต่งงานอายุยิ่งมากเท่าไร ก็ยิ่งเป็นที่ขมขื่นนิทาของสังคมมากขึ้นเท่านั้น ตรงข้ามกับชายกลับได้รับการนิยมชมชอบว่า เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพ นอกจากนั้นการที่สังคมนิยมการแต่งงานที่ชายมีอายุมากกว่า หรืออย่างน้อยก็เท่ากับหญิง หรือหากจำเป็นต้องอ่อนกว่าก็ไม่ควรมากนัก ทำให้จำกัดโอกาสที่หญิงซึ่งมีอายุมากพอสมควรจะเลือกคู่แต่งงานได้น้อยลง เพราะ ชายโสดที่อยู่ในวัยพอจะแต่งงานด้วยได้มีเหลือให้เลือกไม่มากนัก ต่างจากชายแม้อายุจะสูงขึ้น ก็ยังมีโอกาสเลือกหญิงที่อายุอ่อนกว่า หรืออยู่ในวัยเดียวกันได้อีกมาก แม้โดยทั่วไปอาจไม่นิยมให้หญิงอ่อนกว่ามาก ๆ นับสิบ ๆ ปี ยกเว้นในรายพิเศษก็ตาม

ระเบียบการศึกษาแรกสมบูรณ์ จากการจำกัดตัวแปรการศึกษา โดยเลือกเฉพาะในกลุ่มที่ไม่

ต่ำกว่าปริญญาตรี ผลปรากฏว่า ข้าราชการส่วนใหญ่ร้อยละ 83.58 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และในจำนวนข้าราชการทั้งหมด มีผู้สมัครกับคูครองที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 73.63 เมื่อจำแนกตามเพศ และกลุ่มการศึกษา อังคารางที่ 10 จะเห็นว่า กลุ่มข้าราชการชายที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี เลือกแต่งงานกับหญิงที่มีระดับการศึกษาเดียวกัน ร้อยละ 67.9 และไม่มีใครเลยที่แต่งงานในกลุ่มการศึกษาสูงกว่า ขณะที่กลุ่มข้าราชการหญิงในระดับการศึกษาเดียวกัน สมัครกับชายในกลุ่มการศึกษานี้ 83.91% และยังไม่เลือกชายทั้งที่มีการศึกษาสูงกว่า และต่ำกว่าแต่งงานด้วย ในอัตราส่วนเท่ากัน คือ 8.05%

สำหรับข้าราชการชายที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีแนวโน้มเลือกแต่งงานกับหญิงระดับการศึกษาต่ำกว่า คือ ปริญญาตรี ร้อยละ 73.08 และต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 11.54 มีเพียง 15.38% ที่แต่งงานในกลุ่มการศึกษาเดียวกัน ต่างจากข้าราชการหญิง ส่วนใหญ่มักแต่งงานกับชายที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีเหมือนกัน มีจำนวนร้อยละ 71.43 ที่เหลือแต่งงานในกลุ่มการศึกษาต่ำกว่า คือ ปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรี ในอัตราส่วน 14.29% เท่ากัน อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ข้อมูลในข้าราชการหญิงกลุ่มการศึกษานี้ ยังสรุปผลไม่ได้แน่ชัด เพราะ ขนาดตัวอย่างเล็กเกินไป

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกคูครองในแต่ละกลุ่มการศึกษา โดยจำแนกตามเพศ โลกาคาไคสแควร์ของกลุ่มข้าราชการชายกับคูสมรส เท่ากับ 11.06 ข้าราชการหญิงกับคูสมรส เท่ากับ 17.81 แสดงว่าข้าราชการทั้งชายและหญิงในแต่ละกลุ่มการศึกษา มีแนวโน้มเลือกคูครองซึ่งอยู่ในแต่ละกลุ่มการศึกษาไม่เท่ากัน จากข้อมูลในตารางจะเห็นว่า การเลือกคูครองของข้าราชการส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มการศึกษาเดียวกัน ขณะที่ข้าราชการชายก็มีแนวโน้มเลือกแต่งงานกับหญิงที่มีการศึกษาต่ำกว่า ในอัตราส่วนที่สูงกว่าข้าราชการหญิง และไม่เลือกหญิงที่อยู่ในกลุ่มการศึกษาสูงกว่าเลย ซึ่งต่างจากข้าราชการหญิงที่เลือกแต่งงานทั้งในกลุ่มการศึกษาสูงกว่า และต่ำกว่า แม้จำนวนจะไม่มากนักก็ตาม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะข้าราชการชายไม่นิยมเลือกคูครองที่มีการศึกษาสูงกว่าตน ขณะที่หญิงที่มีการศึกษาสูงกว่าก็มีให้ เลือกน้อยกว่าหญิงที่มีการศึกษาระดับเดียวกัน หรือต่ำกว่า ตรงข้ามกับข้าราชการหญิง โอกาสที่จะแต่งงานกับชายที่มีการศึกษาสูงกว่า มีได้ถูกจำกัดด้วยจำนวนดังเช่นข้าราชการชาย ประกอบกับสังคมนิยมการแต่งงานที่ชายมีการศึกษาสูง

ตารางที่ 10 ระดับการศึกษาของข้าราชการและคณบดี จำแนกตามเพศ และกลุ่มการศึกษา

ระดับการศึกษาของ คณบดี	ระดับการศึกษาของข้าราชการชาย (%)			ระดับการศึกษาของข้าราชการหญิง (%)		
	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	รวม	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	รวม
	(81 ราย)	(26 ราย)	(107 ราย)	(87 ราย)	(7 ราย)	(94 ราย)
ต่ำกว่าปริญญาตรี	32.1	11.54	27.1 (29)	8.05	14.29	8.51 (8)
ปริญญาตรี	67.9	73.08	69.16 (74)	83.91	14.29	78.72 (74)
สูงกว่าปริญญาตรี	0	15.38	3.74 (4)	8.05	71.43	12.77 (12)
รวม	100.0	100.0	100.0	100.01	100.01	100.0

$$\chi^2 \text{ (ชาย)} = 11.06$$

$$P < .01$$

$$\chi^2 \text{ (หญิง)} = 17.81$$

$$c \text{ (ชาย)} = .31$$

$$c \text{ (หญิง)} = .399$$

กว่าหญิง มากกว่าจะนิยมให้หญิงสูงกว่าชาย ทำให้อัตราส่วนของข้าราชการหญิงที่แต่งงานในกลุ่มการศึกษาสูงกว่าตน มีมากกว่าชาย และแม้จะมีข้าราชการหญิงที่แต่งงานในกลุ่มการศึกษาต่ำกว่า ก็มีจำนวนไม่มากนัก

เมื่อคำนวณหาระดับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างคณบดีคณบดี จำแนกตามเพศ ค่า c ของข้าราชการชายกับคณบดีเท่ากับ .31 และข้าราชการหญิงกับคณบดีเท่ากับ .399 แสดงว่า ระดับการศึกษาของข้าราชการ มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของคณบดี ไม่สูงนักที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะการกระจายความถี่ของข้อมูลในกลุ่มข้าราชการ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี โดยเฉพาะข้าราชการชาย แสดงให้เห็น การเลือกคู่ครองนอกกลุ่มการศึกษาอย่างชัดเจน ประกอบกับข้าราชการกลุ่มนี้มีจำนวนไม่มากนัก เมื่อคำนวณค่าไคสแควร์ ข้อมูลนี้จึงไปหักล้างกับข้อมูลที่สังเกตพบในกลุ่มปริญญาตรี ค่าไคสแควร์ที่ไคจึงไม่สูงมากเท่าใดนัก

อาชีพก่อนสมัคร กอนสมัครข้าราชการบางคนคิดเป็นร้อยละ 12.94 ประกอบอาชีพอื่น เมื่อจำแนกกลุ่มอาชีพเป็น 2 กลุ่ม คือ รับราชการและกลุ่มที่ประกอบอาชีพอื่น (รวมทั้งผู้ที่ไม่ประกอบอาชีพหรือเป็นแม่บ้านด้วย) ปรากฏว่าในกลุ่มอาชีพรับราชการร้อยละ 56.12 ของข้าราชการชาย และ 62.34 ของข้าราชการหญิง แต่งงานในกลุ่มอาชีพเดียวกัน และ 55.56 ของข้าราชการชาย 41.18 ของข้าราชการหญิง ซึ่งมีได้รับราชการก่อนแต่งงานได้เลือกคู่ครอง ซึ่งมีได้ประกอบอาชีพรับราชการเช่นเดียวกับตน จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นแนวโน้มว่าข้าราชการหญิงนิยมเลือกคู่ครองในกลุ่มอาชีพรับราชการ ไม่ว่าขณะนั้นตนจะรับราชการอยู่หรือไม่ มากกว่าข้าราชการชาย

ข้อที่น่าสังเกต แต่มีได้แสดงไว้ในตารางก็คือ ไม่มีข้าราชการหญิงคนใดแต่งงานกับชาย ซึ่งมีได้ประกอบอาชีพ เช่นเดียวกับไม่มีข้าราชการชายแต่งงาน ขณะไม่ได้ประกอบอาชีพ ท่านองเดียวกันก็มีข้าราชการหญิง 5 รายไม่ได้ประกอบอาชีพก่อนแต่งงาน และข้าราชการชาย 28 ราย แต่งงานกับหญิงที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จึงอาจกล่าวได้ว่าการประกอบอาชีพของผู้ที่จะมาเป็นคู่สมรส มีความสำคัญต่อเพศหญิงมากกว่าชาย

เมื่อทดสอบเชิงสำคัญทางสถิติของข้อมูลที่แสดงไว้ในตารางที่ 11 ปรากฏว่าแนวโน้มของการเลือกแต่งงานภายในกลุ่มอาชีพเดียวกัน จะไม่แตกต่างไปจากการเลือกนอกกลุ่มอาชีพเลย

ตารางที่ 11 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการที่สมัครในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จำแนกตามเพศ และกลุ่มอาชีพก่อนสมัคร

อาชีพก่อนสมัคร กอนสมัครกับ ข้าราชการ	อาชีพก่อนสมัครของข้าราชการ					
	เพศชาย			เพศหญิง		
	% รับราชการ (98 ราย)	% อื่น ๆ (9 ราย)	% รวม (107 ราย)	% รับราชการ (77 ราย)	% อื่น ๆ (17 ราย)	% รวม (94 ราย)
รับราชการ	56.12	44.44	55.14	62.34	58.82	61.7
อื่น ๆ	43.88	55.56	44.86	37.66	41.18	38.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

$\chi^2 > .05$ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รายได้แรกสมรส จากรายได้ต่อเนื่องของข้าราชการกับคู่สมรสก่อนแต่งงาน เมื่อนำมาจัดกลุ่ม โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 2,000 บาท, 2,000-3999 บาท และ 4,000 บาทขึ้นไป โดยจำแนกตามเพศ ดังตารางที่ 12ก. และ 12ข. ปรากฏว่า ข้าราชการชายในกลุ่มรายได้ คู่สูงกว่าสองพันบาท และ 2,000-3,999 บาท ส่วนใหญ่แต่งงานภายในกลุ่มรายได้เดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 92.31 และ 50.82 ตามลำดับ เช่นเดียวกับข้าราชการหญิงในกลุ่มรายได้ 2,000-3,999 บาท ร้อยละ 52.27 จะแต่งงานภายในกลุ่มรายได้เดียวกัน แต่ในกลุ่มรายได้ต่ำกว่าสองพันบาท จะแต่งงานกับชายในกลุ่มรายได้ใกล้เคียงที่สูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 43.9 รองลงไป ได้แก่ กลุ่มรายได้เดียวกัน 41.46%

ส่วนข้าราชการชายและหญิงในกลุ่มรายได้ 4 พันบาทขึ้นไป ส่วนใหญ่จะแต่งงานในกลุ่มรายได้ต่ำกว่า โดยข้าราชการชาย 65.63% จะแต่งงานกับหญิงในกลุ่มรายได้ต่ำกว่า 2 พัน ขณะที่ข้าราชการหญิง 66.67% แต่งงานกับผู้มีรายได้ 2,000-3,999 บาท

อย่างไรก็ดีการวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มข้าราชการชาย รายได้ต่ำกว่า 2 พันบาท และข้าราชการหญิงในกลุ่มรายได้สูงกว่า 4 พันบาท โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ ไม่มีใครเหมาะสมและสมเหตุสมผลนัก เพราะ ขนาดตัวอย่างในกลุ่มดังกล่าวเล็กเกินไป ทำให้อาจคลาดเคลื่อนจากความ เป็นจริงได้ง่ายและมาก

เมื่อนำกลุ่มรายได้ของข้าราชการกับคู่สมรสไปทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติ ได้ค่าไคสแควร์ ของกลุ่มข้าราชการชายเท่ากับ 9.22 ข้าราชการหญิง เท่ากับ 7.41 และค่า c เท่ากับ .28 และ .27 ตามลำดับ แสดงว่ารายได้ของข้าราชการชายกับคู่สมรส และหญิงกับคู่สมรส ไม่มีส่วนสัมพันธ์ ในลักษณะที่ทำให้การเลือกแต่งงานในกลุ่มรายได้ต่าง ๆ มีความแตกต่างกันเลย

จากข้อมูลนี้ ได้นำมาจัดกลุ่มรายได้ใหม่ ในลักษณะเปรียบเทียบ แบ่งข้าราชการได้เป็น 6 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีรายได้สูงกว่าคู่สมรสเกิน 1,000 บาท, สูงกว่าไม่เกิน 1,000 บาท, รายได้ เท่ากัน, ต่ำกว่าคู่สมรสไม่เกิน 1,000 บาท, สูงกว่าคู่สมรสเกิน 1,000 บาท และไม่ทราบ รายได้คู่สมรส ปรากฏว่าเมื่อก็คัดอัตราส่วนร้อยละ จำแนกตามเพศและกลุ่มรายได้แล้ว ข้าราชการชายส่วนมากจะมีรายได้สูงกว่าคู่สมรสเกิน 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละได้ 48.6 ขณะที่ข้าราชการหญิงส่วนใหญ่ร้อยละ 32.98 จะมีรายได้ต่ำกว่าคู่สมรสไม่เกิน 1,000 บาท ในจำนวนข้าราชการชาย

ตารางที่ 12. รายได้ก่อนของข้าราชการชายกับคู่สมรสก่อนการสมรส จำแนกตามกลุ่มรายได้

รายได้คู่สมรส (บาท)	รายได้ของข้าราชการ (%)			รวม (%) (106 ราย)
	ต่ำกว่า 2 พัน (13 ราย)	2 พัน ถึง 3,999 (61 ราย)	4 พัน ขึ้นไป (32 ราย)	
ต่ำกว่า 2 พัน	92.31	44.26	65.63	56.6 (60)
2,000-3,999	7.69	50.82	31.25	39.62 (42)
4,000 ขึ้นไป	0	4.92	3.12	3.77 (4)
รวม	100.0	100.0	100.0	99.99
ไม่ทราบ (ราย)			1	1

$$\chi^2 = 9.22 \quad P > .05 \quad C = .28$$

ตารางที่ 12ข. รายได้ก่อนของข้าราชการหญิงกับคู่สมรส ก่อนการสมรส จำแนกตามกลุ่มรายได้

รายได้คู่สมรส (บาท)	รายได้ของข้าราชการหญิง (%)			รวม (%) (91 ราย)
	ต่ำกว่า 2 พัน (41 ราย)	2,000-3,999 (44 ราย)	4 พันขึ้นไป (6 ราย)	
ต่ำกว่า 2 พัน	41.46	15.91	0	26.37 (24)
2,000-3,999	43.9	52.27	66.67	49.45 (45)
4,000 ขึ้นไป	14.63	31.82	33.33	24.18 (22)
รวม	99.99	100.0	100.00	100.0
ไม่ทราบ (ราย)	1	2	0	3

$$\chi^2 = 7.41 \quad P > .05 \quad C = .27$$

ที่แต่งงานกับคู่สมรสที่มีรายได้สูงกว่า มีเพียงเล็กน้อย เช่นเดียวกับข้าราชการหญิงที่แต่งงานกับคู่สมรสที่มีรายได้ต่ำกว่า สำหรับการแต่งงานที่ทั้ง 2 ฝ่ายมีรายได้เท่ากัน ในข้าราชการชายมีเพียงเล็กน้อยเช่นกัน คือ 6.54% และข้าราชการหญิงมีมากกว่า คือ 17.02%

เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของข้อมูลในตารางข้างต้น ได้ค่าไคสแควร์เท่ากับ 96.997 C เท่ากับ .57 แสดงว่าพบมีความสัมพันธ์กับการเลือกคู่ครองในกลุ่มรายได้ที่แตกต่างกัน ซึ่งจากข้อมูลจะเห็นว่า ข้าราชการชายมีแนวโน้มที่จะแต่งงานกับหญิงที่รายได้ต่ำกว่า มากกว่ารายได้เท่ากัน หรือสูงกว่า ขณะที่ข้าราชการหญิงจะเลือกคู่ครองที่มีรายได้สูงกว่ามากกว่ารายได้เท่ากันหรือต่ำกว่า และแทบจะไม่มีข้าราชการชายแต่งงานกับคู่สมรสที่มีรายได้สูงกว่าเกิน 1,000 บาทขึ้นไป เช่นเดียวกับข้าราชการหญิงจำนวนเพียงเล็กน้อยที่แต่งงานกับชายที่มีรายได้ต่ำกว่าเกิน 1,000 บาท แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยเกี่ยวกับรายได้เข้ามามีบทบาทต่อการเลือกคู่ครองของหญิงและชายในลักษณะสวนทางกัน

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม จากการให้กลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวตนกับครอบครัวคู่สมรสก่อนแต่งงานกัน ปรากฏว่าข้าราชการชายและหญิงส่วนใหญ่ ประเมินสถานภาพทางเศรษฐกิจของตนเท่ากับคู่สมรส คิดเป็นร้อยละ 66.35 และ 65.96 เช่นเดียวกับสถานภาพทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 75.7 และ 69.15 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบการเลือกภายในขอบเขตสถานภาพทางเศรษฐกิจ ระหว่างข้าราชการชายกับข้าราชการหญิง จากตารางที่ 14 จะเห็นว่าข้าราชการชายที่เลือกหญิงที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำกว่ามาก มีอัตราส่วนสูงกว่าข้าราชการหญิงเลือก คือ 12.15% กับ 7.45% แต่เมื่อรวมชั้นต่ำกว่าเข้าไปด้วย อัตราส่วนการเลือกของหญิงกับชายจะไม่ต่างกันนัก ขณะที่ข้าราชการชายมีจำนวนการเลือก 21.5% ข้าราชการหญิงจะมี 21.28% ในกลุ่มที่เลือกแต่งงานกับคู่ครองที่มีฐานะสูงกว่าก็เช่นกัน หากคิดเฉพาะในชั้นสูงกว่า ข้าราชการหญิงจะมีจำนวนเลือกมากกว่า คือ 11.7% ขณะที่ข้าราชการชายมีเพียง 7.48% เมื่อรวมชั้นสูงกว่าบวกเข้าด้วยกัน จำนวนจะเป็น 12.15% ในกลุ่มข้าราชการชาย และ 12.76% ในข้าราชการหญิง

ผลจากการสังเกตนี้ เมื่อนำมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ปรากฏว่า เป็นไปตามที่สังเกตไว้

ตารางที่ 13 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการ จำแนกตามเพศ และรายได้เปรียบเทียบกับคู่สมรส

รายได้ต่อเนื่อง (บาท)	ข้าราชการชาย (%) (107 ราย)	ข้าราชการหญิง (%) (94 ราย)
สูงกว่าคู่สมรสเกิน 1 พัน	48.6	4.26
สูงกว่าคู่สมรสไม่เกิน 1 พัน	36.45	10.64
เท่ากับคู่สมรส	6.54	17.02
ต่ำกว่าคู่สมรสไม่เกิน 1 พัน	6.54	32.98
ต่ำกว่าคู่สมรสเกิน 1 พัน	0.93	31.91
ไม่ทราบรายได้คู่สมรส	0.93	3.19
รวม	99.99	100.0

$$\chi^2 = 96.997 \quad P < .01 \quad C = .57$$

ตารางที่ 14 สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวข้าราชการกรม. เปรียบเทียบกับของครอบครัวคู่สมรสก่อนจะสมรสกัน จำแนกตามเพศ

สถานภาพเศรษฐกิจ ของครอบครัวข้าราชการ	เพศ (%)		รวม (%) (201 ราย)
	ชาย (107 ราย)	หญิง (94 ราย)	
สูงกว่าคู่สมรสมาก	12.15	7.45	9.95
สูงกว่าคู่สมรส	9.35	13.83	11.44
เท่ากับครอบครัวคู่สมรส	66.35	65.96	66.17
ต่ำกว่าคู่สมรส	7.48	11.7	9.45
ต่ำกว่าคู่สมรสมาก	4.67	1.06	2.99
รวม	100.00	100.00	100.00

$$\chi^2 = 2.917 \quad P > .05 \quad C = .014$$

คือ การเลือกของข้าราชการชายและหญิงไม่มีความแตกต่างกันเลย

ในเรื่องสถานภาพทางสังคมก็เช่นกัน จากตารางที่ 15 จะเห็นว่าทั้งข้าราชการชายและหญิงส่วนใหญ่จะเลือกแต่งงานภายในกลุ่มสถานภาพเดียวกัน อัตราส่วนการแต่งงานนอกกลุ่มในแต่ละกลุ่มของทั้ง 2 เพศ ก็ไม่ต่างกันเท่าไรนัก แต่แนวโน้มของการแต่งงานกับคู่ครองที่มีสถานภาพสังคมต่ำกว่า อาจต่างกันไปบ้าง กล่าวคือ อัตราส่วนการเลือกของข้าราชการหญิงจะสูงกว่าข้าราชการชาย ขณะที่ข้าราชการหญิงมีจำนวนเลือก 19.15% ข้าราชการชายมีเพียง 7.48% ในกรณีที่สถานภาพคู่สมรสต่ำกว่ามาก ข้าราชการหญิงจะมีเพียง 4.25% แต่ข้าราชการชายจะมีจำนวนเพิ่มเป็น 9.34% ซึ่งสูงกว่าข้าราชการหญิงเกิน 2 เท่า แสดงว่าถ้าในระบอบความแตกต่างที่ไม่มากนัก ข้าราชการหญิงจะไม่สนใจถึงความแตกต่างทางสังคม ของตนกับคู่สมรสเท่าไรนัก แต่เมื่อความแตกต่างนั้นมีมาก จำนวนข้าราชการหญิงที่แต่งงานกับคู่ครองในกลุ่มนี้จะลดน้อยลง ตรงข้ามกับข้าราชการชายมักไม่สนใจฐานะทางสังคมของคู่ครองตนจะต่างกับตนมาก ทำให้การเลือกในกลุ่มนี้เพิ่มจำนวนขึ้น แต่สำหรับการเลือกที่คู่สมรสมีฐานะสูงกว่ามาก ปรากฏว่าจำนวนการเลือกของชายจะน้อยกว่าหญิง คือ ชายมีเลือก 1.87% ขณะที่หญิงมี 2.13% อย่างไรก็ตาม การแต่งงานที่ข้าราชการมีฐานะต่ำกว่า หรือต่ำกว่าคู่สมรสมาก มีจำนวนไม่มากนัก เมื่อเทียบกับจำนวนการแต่งงานที่ข้าราชการมีฐานะสูงกว่า หรือสูงความาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ข้าราชการส่วนใหญ่เป็นผู้มีวุฒิหลังทางเศรษฐกิจ และสังคมดีกว่าคนทั่วไป ทำให้โอกาสที่จะแต่งงานกับผู้มีฐานะต่ำกว่า มีมากกว่า หรืออาจเป็นไปได้ในกลุ่มข้าราชการจะไม่สนใจถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ที่จะมาเป็นคู่ครองเท่าไรนัก ก็เป็นไปได้

เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ปรากฏว่า การเลือกคู่ครองของข้าราชการหญิงกับข้าราชการชายในขอบเขตสถานภาพทางสังคม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน

จากข้อมูลที่ได้ในตารางที่ 14 และ 15 ทำให้ต้องการทราบต่อไปว่า การเลือกคู่ครองซึ่งมีสถานภาพสังคม หรือเศรษฐกิจต่ำกว่านั้น เป็นการต่ำกว่าเฉพาะปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง หรือทั้งสองจึงได้นำตัวแปรทั้งสองนี้มาเข้าตารางใหม่ จำแนกตามเพศ ดังตารางที่ 16 ผลของข้อมูล แสดงให้เห็นว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม จะมีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกัน ทั้งเพศหญิงและเพศชาย

ตารางที่ 15 สถานภาพทางสังคมของครอบครัวข้าราชการกรม. เปรียบเทียบกับของ
ครอบครัวคูสมรส ก่อนจะสมรสกัน จำแนกตามเพศ

สถานภาพทางสังคม ของครอบครัวข้าราชการ	เพศ (%)		รวม (%) (201 ราย)
	ชาย (107 ราย)	หญิง (94 ราย)	
สูงกว่าคูสมรสมาก	9.34	4.25	6.96
สูงกว่าคูสมรส	7.48	19.15	12.94
เท่ากับครอบครัวคูสมรส	75.7	69.15	72.64
ต่ำกว่าคูสมรส	5.61	5.32	5.47
ต่ำกว่าคูสมรสมาก	1.87	2.13	1.99
รวม	100.00	100.00	100.00

$$\chi^2 = 6.055 \quad P > .05 \quad C = .029$$

กล่าวคือ หากสถานภาพสังคมของตัวอย่างสูงกว่าคูสมรส สถานภาพเศรษฐกิจก็มักสูงกว่า
ด้วย การแต่งงานในลักษณะเช่นนี้ คิดเป็นร้อยละ 83.33 และ 63.64 ของข้าราชการชายและ
หญิงที่มีสถานภาพสังคมสูงกว่าคูสมรส ตามลำดับ หรือถ้าสถานภาพสังคมเท่าเทียมกัน สถานภาพ
เศรษฐกิจก็มักเท่ากันด้วย คิดเป็นร้อยละ 85.19 และ 80.0 ของข้าราชการชายและหญิง ตาม
ลำดับ ในทำนองเดียวกันก็มีข้าราชการชายในกลุ่มสถานภาพสังคมต่ำกว่าคูสมรส คิดเป็นร้อยละ 100
และหญิง 42.86 ที่แต่งงานโดยมีสถานภาพเศรษฐกิจต่ำกว่าคูสมรส แต่ข้อมูลในกลุ่มหลังนี้อาจแปล
ความหมายได้คลาดเคลื่อนง่าย เพราะ จำนวนตัวอย่างมีน้อย ในกลุ่มข้าราชการชายมีเพียง 8 ราย
และหญิง 7 รายเท่านั้น

เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ไคสแควร์ของกลุ่มข้าราชการชาย เท่ากับ 97.46
และ C เท่ากับ .69 ข้าราชการหญิง เท่ากับ 32.897 และ C เท่ากับ .51 แสดงว่าสถานภาพ
ทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์กันในลักษณะต่างๆข้างต้นสูง อีกปัจจัยที่สูงด้วย หรือถ้าเท่ากัน
ก็เท่ากันทั้งสองปัจจัย หากปัจจัยใดค่า อีกปัจจัยก็จะต่ำตาม

ตารางที่ 16 การเลือกคูครองในกลุ่มสถานภาพเศรษฐกิจและสังคม จำแนกตามเพศของกลุ่มตัวอย่าง และการเปรียบเทียบระดับความแตกต่างระหว่างสถานภาพสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวข้าราชการกับครอบครัวคูสมรส

ระดับเศรษฐกิจของข้าราชการ	ระดับสถานภาพสังคมของข้าราชการ							
	ชาย (%)				หญิง (%)			
	สูงกว่า	เท่ากับคูสมรส	ต่ำกว่า	รวม	สูงกว่า	เท่ากับคูสมรส	ต่ำกว่า	รวม
	(18ราย)	(81ราย)	(8ราย)	(107ราย)	(22ราย)	(65ราย)	(7ราย)	(94 ราย)
สูงกว่า	83.33	9.88	0	21.5	63.64	6.15	28.57	21.28
เท่ากับคูสมรส	11.11	85.19	0	66.35	36.36	80.0	28.57	65.96
ต่ำกว่า	5.56	4.94	100.0	12.15	0	13.85	42.86	12.77
รวม	100.0	100.01	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.01

$$\chi^2 = 97.46 \quad P < .01 \quad \chi^2 = 32.897$$

$$c = .69 \quad c = .51$$

จากตารางอาจแปลความหมายต่อไปได้ว่า ระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของปัจเจกบุคคลมักสอดคล้องกันมากกว่าจะขัดแย้ง ทำให้ได้ตราส่วนการเลือกคูครองที่มีสถานภาพหนึ่งสูงกว่า แต่อีกสถานภาพต่ำกว่าเล็กน้อย หรือไม่มีเลย โดยเฉพาะข้าราชการชายในกลุ่มที่มีสถานภาพสังคมต่ำกว่าคูสมรส จะไม่มีใครเลยที่มีสถานภาพเศรษฐกิจสูงกว่าหรือแมแต่เท่ากับคูสมรส เช่นเดียวกับข้าราชการหญิงในกลุ่มสถานภาพสังคมสูงกว่าคูสมรส ก็ไม่มีใครเลยที่มีสถานภาพเศรษฐกิจต่ำกว่าคูสมรส แสดงให้เห็นว่า การเลือกคูครองที่เกิดขึ้นในกรอบสถานภาพเศรษฐกิจสังคมนั้น หากเป็นการแต่งงานนอกกลุ่มสถานภาพแล้ว ปัจจัยทั้งสองจะทำหน้าที่สนับสนุนซึ่งกันและกันในลักษณะที่เน้นความแตกต่างของฐานะคูสมรสทั้งสองฝ่าย ให้เห็นเด่นชัดขึ้น มากกว่าจะเป็นลักษณะที่หากปัจจัยหนึ่งค่อย อีกปัจจัยหนึ่งจะเด่น เพื่อทดแทนหรือลดความแตกต่างในภูมิหลังทางเศรษฐกิจหรือสังคมของทั้งสองฝ่ายให้น้อยลง

อาชีพพืคา เมื่อนำอาชีพพืคาของข้าราชการและคณสมรส ก่อนที่ทั้งสองจะแต่งงานกัน มาจัดเข้ากลุ่ม 4 กลุ่ม คือ รับราชการ, รับจ้าง, ค้าขายและอาชีพอิสระ (เช่น กสิกรรม, หนายความ, ธุรกิจส่วนตัว, เจ้าของบริษัทหรือโรงงาน) และไม่ไปประกอบอาชีพหรือถึงแก่กรรม เมื่อนำตัวแปรทั้งสองมาเข้าตาราง จำแนกตามเพศกลุ่มตัวอย่าง ผลของข้อมูลในตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่าอาชีพพืคาของทั้งสองฝ่ายส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ในกลุ่มอาชีพรับราชการมีการแต่งงานเกิดขึ้นคิดเป็นร้อยละ 39.13 และ 69.56 ของข้าราชการชายและหญิงที่มีกิจการรับราชการ ตามลำดับ ในกลุ่มอาชีพค้าขายและอาชีพอิสระ ก็เช่นกัน ร้อยละ 80.55 และ 72.0 ของข้าราชการชายและหญิงที่มีอาชีพประกอบอาชีพนี้จะเลือกแต่งงานกับคู่ครองที่มีอาชีพประกอบอาชีพเดียวกัน สำหรับอาชีพรับจ้างและกลุ่มที่ไม่ไปประกอบอาชีพหรือถึงแก่กรรม ปรากฏว่ามีจำนวนน้อย จึงไม่เหมาะที่จะนำมาเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างการแต่งงานที่เกิดขึ้นภายในและนอกกลุ่มอาชีพ

ตารางที่ 17ก. อาชีพพืคาข้าราชการชายกับมีลูกสมรส ก่อนที่ข้าราชการจะสมรสกับคู่ครอง
จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพพืคาคณสมรส	กลุ่มอาชีพพืคาข้าราชการชาย				รวม (%) (107 ราย)
	รับราชการ (%) (23 ราย)	รับจ้าง (%) (4 ราย)	ค้าขายและอิสระ (%) (72 ราย)	ไม่ไปประกอบอาชีพ หรือถึงแก่กรรม (%) (8 ราย)	
รับราชการ	39.13	25.0	16.67	25	22.43
รับจ้าง	4.35	50.0	0	0	2.8
ค้าขายและอิสระ	47.83	25.0	80.55	12.5	66.36
ไม่ไปประกอบอาชีพ	8.69	0	2.78	62.5	8.41
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

$$\chi^2 = 51.78$$

$$P < .01$$

$$C = .57$$

ตารางที่ 17ข. อาชีพที่ปรึกษาข้าราชการหญิงกับบิณฑุกุศลสมรส ก่อนที่ข้าราชการจะสมรสกับ
คู่ครอง จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพที่ปรึกษาสมรส	กลุ่มอาชีพที่ปรึกษาข้าราชการหญิง				รวม (%) (94 ราย)
	รับราชการ (%) (23 ราย)	รับจ้าง (%) (10 ราย)	ค้าขายและอิสระ (%) (50 ราย)	ไม่ได้ประกอบอาชีพ หรือถึงแก่กรรม (%) (11 ราย)	
รับราชการ	69.56	40.0	18.0	27.27	34.04
รับจ้าง	0	40.0	6.0	18.18	9.57
ค้าขายและอิสระ	26.09	20.0	72.0	27.27	50.0
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	4.35	0	4.0	27.27	6.38
รวม	100.0	100.0	100.0	99.99	99.99

$$\chi^2 = 32.895 \quad P < .01 \quad C = .51$$

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพที่ปรึกษาของข้าราชการ กับอาชีพที่ปรึกษาสมรส ไคสควาดเรต เท่ากับ 51.78 และ 32.895, C เท่ากับ .57 และ .51 ในกลุ่มข้าราชการชายและหญิงตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มอาชีพที่ปรึกษาของข้าราชการกับบิณฑุกุศลสมรสอยู่ในกลุ่มเดียวกันมากกว่าคนละกลุ่ม และเมื่อพิจารณาร้อยของข้าราชการที่มีอาชีพอยู่ในกลุ่มเดียวกับบิณฑุกุศลสมรสโดยไม่จำแนกกลุ่มอาชีพแล้ว จะได้อัตราส่วนร้อยละที่สูงกว่าความเหมือนกันทางอาชีพของข้าราชการกับบิณฑุกุศลสมรสเอง คือ คิดเป็นร้อยละ 68.22 ในกลุ่มข้าราชการชาย และ 60.64 ในกลุ่มข้าราชการหญิง ขณะที่การแต่งงานภายในกลุ่มอาชีพเดียวกันของข้าราชการ มีตัวอย่างให้เห็นร้อยละ 54.21 และ 57.45 ในกลุ่มข้าราชการชายและหญิง ตามลำดับ

ถิ่นที่อยู่อาศัย การแต่งงานที่เกิดขึ้นในกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่จะแสดงให้เห็นถึงขอบเขตความใกล้เคียงของที่อยู่อาศัยของคู่แต่งงาน อยู่ภายในอาณาเขตจังหวัดเดียวกัน ซึ่งในจำนวนนี้ 18.41% มีที่อยู่ใกล้เคียงกันในลักษณะที่เป็นเพื่อนบ้านหรืออยู่ละแวกบ้านเดียวกัน, 7.46 อยู่ตำบลเดียวกัน,

7.96% อยู่อำเภอเดียวกันแต่คนละตำบล และจำนวนมากที่สุดคืออยู่จังหวัดเดียวกันแต่คนละอำเภอ มีทั้งหมด 45.77% อีก 20.4% ที่เหลือ เป็นการแต่งงานข้ามจังหวัด หรือภูมิภาค ในจำนวนนี้ 10.95% เป็นการแต่งงานที่คู่สมรสทั้งสองฝ่ายอยู่ห่างไกลกันมาก หรืออยู่คนละภูมิภาค

ตารางที่ 18 ความไกลไกลทางที่อยู่อาศัยของข้าราชการกับคู่สมรส ก่อนแต่งงาน จำแนกตามเพศ

ระยะทางที่อยู่อาศัย ของข้าราชการกับ คู่สมรส	ข้าราชการชาย (%) (107 ราย)	ข้าราชการหญิง (%) (94 ราย)	รวม (%) (201 ราย)
ละแวกบ้านเดียวกัน	18.69	18.09	18.41
ตำบลเดียวกัน	11.21	3.19	7.46
อำเภอเดียวกัน	6.54	9.57	7.96
จังหวัดเดียวกัน	43.93	47.87	45.77
จังหวัดใกล้เคียง	12.15	6.38	9.45
คนละจังหวัดห่างไกลกันมาก หรือคนละภูมิภาค	7.48	14.89	10.95
รวม	100.0	99.99	100.0

จากตารางที่ 18 จะเห็นว่า การแต่งงานภายในขอบเขตที่อยู่อาศัย ของข้าราชการหญิง และข้าราชการชาย มีแบบแผนไม่ต่างกันเท่าใดนัก จะมีที่ต่างกันมากในกรณีของการแต่งงานภายใน ตำบลเดียวกัน, จังหวัดใกล้เคียง และจังหวัดห่างไกลกันมาก ซึ่งปรากฏว่า ข้าราชการหญิงมีแนวโน้ม แต่งงานกับคู่ครองที่อยู่ห่างไกลกันมากกว่าข้าราชการชาย กล่าวคือ ภายในเขตตำบลเดียวกัน มี ข้าราชการหญิงเพียง 3.19% ที่แต่งงาน ขณะที่ข้าราชการชายมีจำนวน 11.21% แต่ในเขตจังหวัด ใกล้เคียง มีข้าราชการหญิงเพิ่มขึ้นเป็น 6.38% ขณะที่ข้าราชการมีจำนวนเพิ่มเล็กน้อยเป็น 12.15% แต่จำนวนข้าราชการหญิงที่แต่งงานข้ามจังหวัดห่างไกลกันมากจะเพิ่มขึ้นมีจำนวนมากกว่าข้าราชการ ชาย คือ มี 14.89% ขณะที่ข้าราชการชายมีจำนวนลดลงเหลือ 7.48%

ผลจากข้อมูลอาจแปลความหมายได้ว่า ระยะทางไกลไกลทางที่อยู่อาศัยไม่เป็นอุปสรรคต่อการเลือกใครเป็นคู่ครองของกลุ่มข้าราชการหญิง แต่ขณะเดียวกันข้าราชการชายก็มีแนวโน้มที่จะเลือกคู่ครองที่อยู่ใกล้ชีวิตกับตนมากกว่าที่จะอยู่ห่างไกลกันมาก ทั้งนี้อาจเป็นได้ว่า ข้าราชการชายส่วนใหญ่ก่อนแต่งงาน ประกอบอาชีพในกรุงเทพฯ ทำให้โอกาสที่จะพบปะเพศตรงข้ามที่มีที่อยู่อาศัยห่างไกลกันมากลดน้อยลง อัตราส่วนของการแต่งงานในกลุ่มจึงน้อยตามไปด้วย

สถานภาพสมรส จากการจำกัดตัวแปร โดยเลือกตัวอย่างที่สมรสแล้วเป็นครั้งแรก และปัจจุบันยังอยู่กับคู่สมรส เพื่อกำจัดอิทธิพลของตัวแปรภายนอกอื่น ๆ ที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้การตอบคำถามบางข้อคลาดเคลื่อนได้ง่าย ปรากฏว่าข้าราชการชายร้อยละ 1.87 และหญิง 1.06 สมรสกับผู้ที่เคยผ่านการแต่งงานมาก่อน นั่นคือ ข้าราชการส่วนใหญ่จะเลือกแต่งงานกับบุคคลที่เป็นโสด เช่นเดียวกับตน มากกว่าจะเลือกบุคคลที่ เคยผ่านการแต่งงานมาแล้ว

จำนวนที่ตนเองมีตามมารดา จากการเปรียบเทียบจำนวนที่ตนเองมีตามมารดาของข้าราชการกับคู่สมรส เพื่อต้องการทราบว่า จำนวนที่ตนเองของทั้งสองฝ่ายเข้ามามีส่วนต่อการเลือกหรือไม่ ปรากฏว่า ในกลุ่มข้าราชการชายร้อยละ 42.06 และหญิง 13.83 มีจำนวนที่ตนเองเท่ากับคู่สมรส และข้าราชการชาย 28.97% ข้าราชการหญิง 44.68% มีที่ตนเองมากกว่าคู่สมรส ที่เหลือ 28.97% และ 41.49% ของข้าราชการชาย และหญิง ตามลำดับ มีที่ตนเองน้อยกว่าคู่สมรส จากข้อมูลอาจสรุปได้ว่า ข้าราชการชายมีแนวโน้มเลือกคู่ครองที่มีขนาดครอบครัวเท่ากับตน ขณะที่ข้าราชการหญิงมีแนวโน้มเลือกคู่ครองที่มีขนาดครอบครัวเล็กกว่า

เพื่อแสดงให้เห็นข้อสังเกตเด่นชัดยิ่งขึ้น ได้จำแนกเพศ และจัดกลุ่มขนาดครอบครัวของคู่สมรสทั้ง 2 ฝ่าย เป็น 3 กลุ่ม คือ มีที่ตนเองต่ำกว่า 3 คน, 4-6 คน และ 7 คนขึ้นไป

จากการวางที่ 19 จะเห็นได้ชัดว่า ข้าราชการชายทุกกลุ่มขนาดครอบครัว ส่วนใหญ่เลือกแต่งงานกับหญิงที่มีขนาดครอบครัวอยู่ในกลุ่มเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 84.29, 48.15 และ 40.0 ของข้าราชการชายที่มีที่ตนเองต่ำกว่า 3, 4-6 และ 7 คนขึ้นไป ตามลำดับ ส่วนข้าราชการหญิงจะมีแนวโน้มต่างออกไป คือ มักเลือกแต่งงานกับชายที่มีขนาดครอบครัวเล็กกว่า ยกเว้นกลุ่มที่มีที่ตนเอง

ตารางที่ 19 ขนาดครอบครัวของข้าราชการและคู่สมรส จำแนกตามเพศ และกลุ่มจำนวนพี่น้อง
ทั้งสองฝ่าย

จำนวนพี่น้อง คู่สมรส	จำนวนพี่น้องข้าราชการชาย (%)				จำนวนพี่น้องข้าราชการหญิง (%)					
	ต่ำกว่า 3 (70ราย)	3-4 (27ราย)	5-6 (10ราย)	7 ขึ้นไป (107ราย)	รวม	ต่ำกว่า 3 (43ราย)	3-4 (29ราย)	5-6 (22ราย)	7 ขึ้นไป (94ราย)	รวม
ต่ำกว่า 3	84.29	33.33	20.0	65.42	55.81	48.27	31.82	47.87		
4-6 คน	10.0	48.15	40.0	22.43	23.26	24.14	45.45	28.72		
7 คนขึ้นไป	5.71	18.52	40.0	12.15	20.93	27.59	22.73	23.4		
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	99.99		

ต่ำกว่า 3 คน จะเลือกแต่งงานกับผู้ที่พี่น้องอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ทั้งนี้เพราะ เป็นกลุ่มที่จำกัดอยู่ใน
ขนาดเล็กที่สุดแล้ว ในกลุ่มนี้จะมีผู้เลือกร้อยละ 55.81 ส่วนกลุ่มที่มีพี่น้อง 4-6 คน จะเลือกแต่งงาน
กับชายที่มีพี่น้อง ต่ำกว่า 3 คนมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.27 และกลุ่มที่มีพี่น้อง 7 คนขึ้นไป
ส่วนใหญ่จะเลือกแต่งงานกับผู้ที่พี่น้อง 4-6 คน ร้อยละ 45.45

เกี่ยวกับขนาดครอบครัวนี้ Sutton - Smith และ Rosenberg เคยศึกษาในสังคม
อเมริกัน สรุปผลไว้ว่า ทั้งหญิงและชายมักแต่งงานกับคู่ครองที่มีขนาดครอบครัวแบบเดียวกับครอบครัว
ที่ตนเติบโตมา และข้อมูลยังบ่งบอกว่า เพศชายที่มีพี่น้องผู้ชายมักจะเลือกหญิงที่มีพี่น้องสาว
หรือถ้ามีพี่น้องผู้หญิงก็จะเลือกหญิงที่มีพี่น้องผู้ชายแต่งงานด้วย และมักจะเลือกแต่งงานกับหญิงที่อยู่ใน
ลำดับตำแหน่งที่เท่าเทียม เช่น ถ้าเขามีพี่สาว ก็จะแต่งงานกับหญิงที่เป็นลูกคนหัวปี ถ้ามีน้องสาว
ก็จะเลือกหญิงที่อยู่ในลำดับถัดไป¹

¹ M.S. and L.S. Smart, Families Developing Relationships,
(New York : Macmillan Publishing Co, 1976), p. 167.

ข. ขอบเขตทางกายภาพ

รูปร่างหน้าตา ในกระบวนการเลือกคู่ครอง ซึ่งเกิดขึ้นโดยความสมัครใจ อาจกล่าวได้ว่า รูปร่างหน้าตา เข้ามามีบทบาทต่อการจำกัดตัวบุคคลที่อาจได้รับเลือกเป็นคู่ครองอยู่ไม่น้อย กล่าวคือ การที่หญิงชายจะพัฒนาความสัมพันธ์จนถึงขั้นตกลงใจแต่งงานกัน โดยปรกตินักก็มีแรงจูงใจมาจากความพึงพอใจในรูปร่างหน้าตาของกันและกัน เป็นเบื้องต้น ทำให้ปรารถนาจะทำความรู้จักใกล้ชิด สนทนาสนม เรียนรู้นิสัยใจคอ ตลอดจนความเข้ากันได้ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกเป็นคู่ครอง

จากการที่เลือกคู่ครองอย่างเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตาของตนกับคู่สมรสว่า ใครจะดีกว่ากัน ส่วนใหญ่มีผู้ตอบว่า พอ ๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 76.64 ของข้าราชการชาย และ 73.4 ของข้าราชการหญิง และจากจำนวนคำตอบที่ได้ แสดงให้เห็นว่า มีความแตกต่างกันในการเลือกคู่ของข้าราชการชายกับข้าราชการหญิงอยู่บ้างเล็กน้อย กล่าวคือ ข้าราชการชายมีแนวโน้มที่จะเลือกหญิงที่มีรูปร่างหน้าตาดีกว่าตนมากกว่าที่ข้าราชการหญิงเลือก คือคิดเป็นร้อยละ 10.28 ของข้าราชการชาย และ 7.45 ของข้าราชการหญิง ในขณะที่จำนวนข้าราชการหญิงที่มีรูปร่างหน้าตาดีกว่าคู่สมรสก็มีมากกว่าข้าราชการชาย คือ คิดเป็นร้อยละ 19.15 ของข้าราชการหญิง และ 13.08 ของข้าราชการชาย ดังแสดงไว้ในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการ จำแนกตามเพศ และการเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตา

รูปร่างหน้าตาเปรียบเทียบกับคู่สมรส	หน้าตาดีกว่าคู่สมรส		
	ข้าราชการชาย (%)	ข้าราชการหญิง (%)	รวม (%)
	(107 ราย)	(94 ราย)	(201 ราย)
ดีกว่าคู่สมรส	13.08	19.15	15.92
พอ ๆ กับคู่สมรส	76.64	73.4	75.12
คดต่ำกว่าคู่สมรส	10.28	7.45	8.96
รวม	100.0	100.0	100.0

ส่วนสูงของร่างกาย หากพิจารณาอย่างผิวเผิน อาจกล่าวได้ว่า ความสูงของร่างกาย ไม่น่าจะเป็นปัญหาสำคัญในการเลือกคู่ครอง จนถึงกับต้องนำมากล่าวถึง แม้ว่าความนิยมของสังคม จะมีมาตรฐานอยู่ในเรื่องนี้ เช่นเดียวกับ อายุ รายได้ และอื่น ๆ ก็ตาม นั่นคือ ส่วนใหญ่จะนิยมให้ชายมีส่วนสูงสูงกว่าหญิง และมักเห็นเป็นเรื่องราวขบขันหากปรากฏว่าคู่แต่งงานใด หญิงมีร่างกายสูงกว่าชายจนเห็นได้ชัด การที่กล่าวว่า ไม่น่าเป็นปัญหา ก็เพราะโดยทั่วไปตามธรรมชาติ ชายมักมีร่างกายเจริญเติบโตมากกว่าหญิง ฉะนั้นโอกาสที่หญิงจะเลือกคู่ครองที่เตี้ยกว่าจึงมีน้อย ถึงกระนั้น ก็ตามยังปรากฏให้เห็นว่า มีการแต่งงานที่หญิงมีร่างกายสูงกว่าชายอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย ซึ่งในกรณี เช่นนี้คู่สมรสทั้งสองมักจะประสบปัญหา ตกเป็นเป้าสายตาของผู้อื่น จนบางครั้งกลายเป็นความอึดอัด และรำคาญ หรืออายุได้ คงนั้นจึงไม่เป็นที่น่าสงสัยเลยว่า ความสูงของร่างกายจะเข้ามามีบทบาท ในกระบวนการเลือกคู่เช่นเดียวกับปัจจัยอื่น ๆ

จากการถามข้าราชการถึงส่วนสูงร่างกาย เปรียบเทียบกับคู่สมรส มีอยู่จำนวนไม่น้อยที่ตอบว่า ตนกับคู่สมรสมีส่วนสูงเท่าหรือใกล้เคียงกัน ในกลุ่มข้าราชการชายคิดเป็นร้อยละ 56.08 และหญิง 41.49 แต่ในกลุ่มที่มีส่วนสูงสูงกว่าคู่สมรส ข้าราชการชายจะมีจำนวนมากกว่าหญิง คือ 39.25% ขณะที่ข้าราชการหญิงมีเพียง 5.32% ทำนองเดียวกันข้าราชการหญิงก็แต่งงานกับชายที่สูงกว่า มีจำนวนมากกว่าข้าราชการชายที่แต่งงานกับหญิงที่สูงกว่า คือคิดเป็นร้อยละ 53.19 ของข้าราชการหญิง และ 4.67 ของข้าราชการชาย แสดงว่า การแต่งงานส่วนใหญ่เป็นไปตามค่านิยมของสังคม

ตารางที่ 21 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการ จำแนกตามเพศ และส่วนสูงเปรียบเทียบกับคู่สมรส

ส่วนสูง	ข้าราชการชาย (%)	ข้าราชการหญิง (%)
	(107 ราย)	(94 ราย)
สูงกว่าคู่สมรส	39.25	5.32
สูงเท่าหรือใกล้เคียงกัน	56.08	41.49
เตี้ยกว่าคู่สมรส	4.67	53.19
รวม	100.0	100.0

ก. ขอบเขตทางจิตวิทยา

ความเป็นผู้นำ โดยทั่วไปสังคมไทยมักยกย่องให้ชายเป็นผู้นำในแทบทุกกิจการ แต่หลังจากได้รับอิทธิพลของแนวความคิดตามแบบประชาธิปไตย และหญิงชายมีโอกาสดำเนินการศึกษาชั้นสูงเท่าเทียมกันแล้วทำให้มีแนวโน้มที่จะยอมรับสิทธิเสมอภาคระหว่างชายหญิงเพิ่มขึ้น โดยใช้เกณฑ์ความสามารถมาเป็นเครื่องตัดสินแทนความแตกต่างในเรื่องเพศ แนวโน้มนี้จะเห็นได้ชัดในกลุ่มผู้ได้รับการศึกษาสูง ซึ่งจากการให้ข้าราชการเปรียบเทียบว่า ระหว่างตนกับคุณสมรสใดกรเป็นผู้นำมากกว่ากัน โดยไม่ระบุว่าจะเป็นผู้นำในกรณีใด ปรากฏว่า ข้าราชการชายร้อยละ 71.96 และหญิง 50.0 ตอบว่า ไม่มีใครเป็นผู้นำมากกว่ากัน นั่นคือ ทั้งสองฝ่ายเสมอภาคกัน แต่ในจำนวนผู้ตอบนี้ จะเห็นได้ชัดว่า ยังคงคำนึงในแบบเดิมไว้ไม่เปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก ซึ่งก็สะท้อนให้เห็นทัศนคติของสังคมปัจจุบันที่ยังเต็มใจยอมรับให้เพศชายเป็นผู้นำสังคมยิ่งกว่าเพศหญิงอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ในจำนวนข้าราชการที่ตอบว่า คุณสมรสเป็นผู้นำมากกว่านี้ อัตราส่วนของการตอบในเพศหญิงจะสูงกว่าเพศชายมาก ในเพศหญิงมีร้อยละ 40.43 ขณะที่เพศชายมีผู้ตอบเพียง 2.8 ในทำนองเดียวกัน ก็มีเพศชายที่ตอบว่า ตนเป็นผู้นำมากกว่าคุณสมรสมีจำนวนมากกว่าหญิง คือคิดเป็นร้อยละ 25.23 และ 9.57 ของกลุ่มข้าราชการชายและหญิง ตามลำดับ

ตารางที่ 22 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการ จำแนกตามเพศ และการเปรียบเทียบความเป็นผู้นำกับคุณสมรส

ความเป็นผู้นำ	ข้าราชการชาย (%) (107 ราย)	ข้าราชการหญิง (%) (94 ราย)
สูงกว่าคุณสมรส	25.23 (27)	9.57 (9)
เท่ากัน	71.96 (77)	50.0 (47)
คุณสมรสสูงกว่า	2.8 (3)	40.43 (38)
รวม	99.99	100.0

$$\chi^2 = 42.5$$

$$P < .01$$

$$C = .41$$

จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ปรากฏว่า การเป็นผู้นำของข้าราชการกับครูสมรส ขึ้นอยู่กับเพศ ดังเช่นที่สังเกตได้จากตาราง จึงอาจสรุปได้ว่า ในกลุ่มข้าราชการที่ได้รับการศึกษาสูง ส่วนใหญ่จะมีความเป็นผู้นำเท่าเทียมกับครูสมรส ไฉนว่าจะเป็นกรณีของข้าราชการชาย หรือหญิง ซึ่งก็สอดคล้องกับค่านิยมสมัยใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม ความนิยมให้ชายเป็นผู้นำ หรือนิยมเลือกแต่งงานกับชายที่มีลักษณะเป็นผู้นำมากกว่า หรือเลือกหญิงที่เป็นผู้นำมากกว่า ยังมีแนวโน้มว่าจะยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมไทยอีกนาน

สถิติ ในเรื่องสถิติปัญญาก็เช่นกัน จะเห็นได้ว่า มีแนวโน้มที่แสดงให้เห็นถึงมาตรฐานในการเลือกครอง แม้จะไม่ชัดนัก จากการให้กลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบสถิติปัญญาของชนกับครูสมรส ปรากฏว่า มีข้าราชการชายจำนวนมากกว่าหญิงที่ตอบว่า มีสติปัญญาสูงกว่าครูสมรส คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 17.76 ของกลุ่มข้าราชการชาย และ 4.26 ของกลุ่มข้าราชการหญิง ขณะเดียวกันก็มีข้าราชการชายเพียง 2.8% และหญิงในอัตราส่วนสูงกว่า คือ 21.28% ที่ตอบว่าตนมีสติปัญญาดีกว่าครูสมรส สำหรับค่าคอมส่วนใหญ่ที่ใด ทั้งหญิงและชาย เห็นว่าสติปัญญาของตนเท่าเทียมกับครูสมรส คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 79.44 ของข้าราชการชาย และ 74.47 ของข้าราชการหญิง

เมื่อทดสอบนัยสำคัญของการเลือกระหว่างกลุ่มข้าราชการชายกับข้าราชการหญิง ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการเลือกของเพศทั้งสอง แต่ค่า χ^2 ที่ได้ กลับแสดงให้เห็นว่า การเลือกของชายและหญิงไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 23 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการ จำแนกตามเพศและสติปัญญาเปรียบเทียบกับครูสมรส

สติปัญญา	ข้าราชการชาย (%) (107 ราย)	ข้าราชการหญิง (%) (94 ราย)
สูงกว่าครูสมรส	17.76	4.26
เท่ากับครูสมรส	79.44	74.47
ต่ำกว่าครูสมรส	2.8	21.28
รวม	100.0	100.01

$$\chi^2 = 20.28$$

$$P < .01$$

$$C = .3$$

นิสัยใจคอและรสนิยม ข้าราชการส่วนใหญ่จะเลือกคู่ครองที่มีนิสัยใจคอและรสนิยมเหมือนกับตน สูงถึงร้อยละ 89.72 ในกลุ่มข้าราชการชาย และ 81.92 ในกลุ่มข้าราชการหญิง สำหรับข้าราชการที่ตอบว่า นิสัยใจคอและรสนิยมของตนต่างจากคู่สมรส มีเพียง 7.48% และ 11.7% ของข้าราชการชายและหญิงตามลำดับ ส่วนที่เหลือให้ความเห็นว่า นิสัยใจคอหรือรสนิยมอย่างใดอย่างหนึ่งของตนต่างจากคู่สมรส

ตารางที่ 24 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการ จำแนกตามเพศและนิสัยใจคอ รสนิยม เปรียบเทียบกับคู่สมรส ก่อนแต่งงาน

รสนิยมและนิสัยใจคอ	% ข้าราชการชาย (107 ราย)	% ข้าราชการหญิง (94 ราย)
ส่วนใหญ่เหมือนคู่สมรส	89.72	81.92
เหมือนเฉพาะนิสัยหรือรสนิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง	2.8	6.38
ส่วนใหญ่ต่างจากคู่สมรส	7.48	11.7
รวม	100.0	100.0

ความรักก่อนแต่งงาน หากข้อสมมุติที่ว่า รูปรางหน้าตาเป็นปัจจัยดึงดูดเบื้องต้นให้หญิงชายแต่ละคู่ พิจารณาที่จะติดต่อใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นแล้ว ความรักนั้นก็จะเป็นปัจจัยผลักดันขั้นสุดท้ายให้ตัดสินใจแต่งงานกันได้ โฉมผู้ศึกษาทางไปสู่อการแต่งงานไว้ว่า จะต้องประกอบด้วยขั้นตอน 3 อย่าง คือ ความรู้สึก นึกคิด และการกระทำ¹ กล่าวคือ การที่หญิงชายมีโอกาสพบกัน รู้สึกถูกชะตา และสนใจในบุคลิกท่าทางของกันและกัน ทำให้ปรารถนาจะได้สนิทสนมคุ้นเคยกันยิ่งขึ้น เมื่อสนิทสนมกันดีแล้ว ก็จะมีการแลกเปลี่ยนทัศนคติ ความคิดเห็น ค่านิยม ตลอดจนยอมรับพฤติกรรมของกันและกัน เมื่อ

¹ Ibid., p. 163.

ความสัมพันธ์ที่พัฒนาหลายมาเป็นความรักและความผูกพันกันทางใจ ก็จะเกิดความรู้สึกอยากใกล้ชิดกันทางกาย และคิดที่จะอยู่ร่วมกันซึ่งมีภรรยา ในระยะที่ต่างฝ่ายต่างรักใคร่กันนี้ จะเอาใจใส่ยอมรับถือ และมีความรู้สึกว่าจะต้องมีความรับผิดชอบต่อกันเหมือนกับว่าเป็นคู่แต่งงานกัน ต่างก็คิดที่จะร่วมกันรับผิดชอบในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และรับรู้เรื่องราวของกันและกันเป็นอย่างดี ในที่สุดก็จะทำให้เกิดการกระทำ คือ การอยู่ร่วมกัน ซึ่งอาจจะมีแบบแผนการหมั้นแล้วแต่งงานเกิดขึ้นก่อนหรือหลังการอยู่ร่วมกันก็ได้

ในกลุ่มข้าราชการกรม. จากข้อมูลที่รวบรวมได้ในตารางที่ 25 พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่จะรักกับคู่สมรสก่อนแต่งงาน ในจำนวนนี้ข้าราชการชายจะมีอัตราส่วนสูงกว่าข้าราชการหญิง คือ คิดเป็นร้อยละ 93.46 ขณะที่ข้าราชการหญิงมีร้อยละ 86.17 มีข้าราชการเพียงส่วนน้อยที่แต่งงานโดยไม่ได้อีกกับคู่สมรสมาก่อนเลย และยังมีอัตราส่วนน้อยที่สุดหากเป็นกรณีของการแต่งงานที่ข้าราชการเป็นฝ่ายรักคู่สมรสฝ่ายเดียว ส่วนการแต่งงานที่เกิดขึ้นโดยคู่สมรสเป็นฝ่ายรักข้างเดียว นั้น กลุ่มข้าราชการหญิงจะมีอัตราส่วนสูงกว่า คือ มีร้อยละ 8.51 ขณะที่ข้าราชการชายมีเพียง 0.93% เท่านั้นจำนวนที่มีอยู่ในกลุ่มทั้งรักคู่สมรสข้างเดียว

ตารางที่ 25 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการที่เลือกครองโดยมีความรักก่อนแต่งงาน จำแนกตามเพศ

ความรักก่อนแต่งงาน	% ที่มีคู่ตอบ	
	ข้าราชการชาย (107 ราย)	ข้าราชการหญิง (94 ราย)
ทั้งสองฝ่ายรักกัน	93.46	86.17
รักคู่สมรสข้างเดียว	0.93	1.06
คู่สมรสรักฝ่ายเดียว	0.93	8.51
ต่างฝ่ายต่างไม่ใคร่กัน	4.67	4.26
รวม	99.99	100.0

จากข้อมูลอาจสรุปได้ว่า ความรักเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการเลือกแต่งงานกับคู่สมรสคนปัจจุบัน ของข้าราชการทั้งชายและหญิง แต่ข้าราชการหญิงมีแนวโน้ม ให้ความสำคัญในเรื่องความรักน้อยกว่าชาย โดยเฉพาะความรักที่ตนมีต่อผู้ที่เลือกเป็นคู่ครอง จะเห็นได้ว่าข้าราชการหญิงมีอัตราส่วนของการแต่งงานกับผู้ที่ตนไม่ใ้รักสูงกว่าข้าราชการชายหลายเท่า แม้ว่าตัวเลขจะเล็กน้อยแต่จะไม่มีใครมีความสำคัญเท่าใดนักก็ตาม

การผูกดวงก่อนแต่งงาน ในสังคมไทยสมัยก่อน หญิงชายจะแต่งงานกันได้ ผู้ใหญ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายมักต้องนำวัน เดือน ปี เกิดของทั้งคู่ไปให้ผู้ที่มีความรู้ทางด้านโหราศาสตร์ผูกดวงว่าทั้งคู่จะอยู่ด้วยกันราบรื่นมีความสุขความเจริญตลอดไปหรือไม่ หากปรากฏว่า ดวงชะตาของทั้งสองไม่สมพงษ์กันแล้ว ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายมักไม่เต็มใจให้แต่งงานกัน เพราะเกรงว่าชีวิตการแต่งงานของลูกหลานตนจะประสบกับความล้มเหลว และอาจมีเรื่องเป็นเหตุอับอายขายหน้าแก่วงศ์ตระกูลได้ นอกจากนี้การผูกดวงก่อนแต่งงานยังอาจนำมาใช้ประโยชน์ในการยกเป็นข้ออ้าง สำหรับปฏิเสธบุคคลที่ไม่พึงปรารถนา จะให้มาเกี่ยวคองในลักษณะที่ไม่ทำให้เสียน้ำใจแก่กันทั้งสองฝ่ายได้อีกด้วย

ปัจจุบันบทบาทของการผูกดวงได้ลดความสำคัญลงไปมาก เนื่องจากวิวัฒนาการความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้ปัจเจกบุคคลโดยเฉพาะผู้ได้รับการศึกษาสูง มีแนวโน้มที่จะเลิกเชื่อถือในเรื่องโหราศาสตร์ หรือโหราศาสตร์ ซึ่งอยู่นอกเหนือการพิสูจน์ได้ด้วยวิทยาศาสตร์ แต่ถึงกระนั้นก็มีใ้คนหมายความว่า ในกลุ่มผู้ได้รับการศึกษาสูงจะเลิกสนใจในเรื่องผูกดวงหรือการผูกดวงชะตาที่เสียที่เดียว ความนิยมดังกล่าวยังมีอยู่แต่ก็เป็นในลักษณะที่คู่เพื่อความสนุกหรืออยากรู้อยากเห็น มากกว่า และขณะเดียวกันก็พยายามบังคับใจตนเองไม่ให้เชื่อไปกับที่หมอดูได้ทำนายทายทักให้

สำหรับข้าราชการกรม. ปรากฏว่าก่อนแต่งงาน มีเพศชายร้อยละ 47.66 และหญิง 43.62 ที่ผูกดวง ที่เหลือไม่ใ้ผูกเนื่องจากเหตุผลต่าง ๆ กัน เช่น ไม่เชื่อ, กล่าวว่าเมื่อผูกแล้วดวงไม่สมพงษ์ก็จะได้ไม่ได้แต่งงานกัน, ลืมผูกดวง, อยู่ต่างประเทศ และอื่น ๆ เมื่อจำแนกกลุ่มผู้ผูกและไม่ใ้ผูกดวงออกเป็น 2 กลุ่ม ปรากฏว่าในจำนวนผู้ผูกดวง มีร้อยละ 13.73 ในกลุ่มข้าราชการชาย และ

12.2 ในกลุ่มข้าราชการหญิง ที่แต่งงานทั้งที่ดวงไม่สมพงษ์กัน และในจำนวนผู้ที่ไม่ได้ถูกดวง มีอยู่ร้อยละ 87.5 ของ ข้าราชการชาย และ 79.25 ในข้าราชการหญิง ที่ไม่เชื่อเรื่องดวง ซึ่งจากตารางที่ 26 และ 27 อาจสรุปได้ว่า การถูกดวงมิได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจแต่งงานของข้าราชการส่วนมากเท่าใดนัก

ตารางที่ 26 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการที่ถูกดวงก่อนแต่งงาน จำแนกตามเพศ

	ข้าราชการชาย (%)	ข้าราชการหญิง (%)
ผลของการถูกดวง	(51 ราย)	(41 ราย)
ดวงสมพงษ์	86.27	87.8
ดวงไม่สมพงษ์	13.73	12.2
รวม	100.0	100.0

ตารางที่ 27 อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการที่ไม่ได้ถูกดวงก่อนแต่งงาน จำแนกตามเพศ

	ข้าราชการชาย (%)	ข้าราชการหญิง (%)
เหตุผลของการไม่ถูกดวง	(56 ราย)	(53 ราย)
ไม่เชื่อ	87.5	79.25
กลัวดวงไม่สมพงษ์แล้วอาจไม่ได้อีกแต่งงานกัน	8.93	3.77
อื่น ๆ	3.57	16.98
รวม	100.0	100.0

เกณฑ์สำคัญที่ใช้เลือกคูครอง

เนื่องจากการเลือกคูครองของข้าราชการ ส่วนใหญ่เป็นการเลือกด้วยตนเอง ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณะต่าง ๆ ในตัวคู่สมรสเป็นมูลเหตุจูงใจที่สำคัญให้เลือกแต่งงานด้วย จากการถามถึงปัจจัยดังกล่าว โดยให้กลุ่มตัวอย่างจัดลำดับตามความสำคัญ ปรากฏว่า ได้คำตอบทั้งสิ้น 26 อันคัมภ์ ที่สำคัญเป็นอันคัมภ์แรก คือ บุคลิกภาพ รูปร่างหน้าตาของคู่สมรส มีผู้เลือกตอบมากที่สุดถึง 51.24% สำหรับปัจจัยอื่น ๆ ก็ได้จัดเรียงไว้ในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 การจัดลำดับคุณสมบัติสำคัญของคู่สมรส ซึ่งเป็นปัจจัยจูงใจให้ข้าราชการเลือกเป็นคูครอง

ลำดับ ที่เลือก	เกณฑ์ที่ใช้เลือกคูครอง	% ที่มีผู้เลือก (201 ราย)
1	บุคลิกภาพ รูปร่างหน้าตาดี ไม่น่าเกลียดจนเกินไป*	51.24
2	รักกันจริง ถูกชะตา ถูกใจ เข้าอกเข้าใจ เห็นใจ เข้ากันได้	38.31
3	มีเหตุผล ใจคอหนักแน่นมั่นคง ไม่หุนหัน	30.35
4	มีความรับผิดชอบ	29.35
5	มีความรู้ การศึกษา	29.85
6	สุขภาพ อ่อนโยน ใจเย็น อ่อนหวาน* เรียบร้อย*	28.36
7	ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม	30.85
8	นิสัยใจคอ ความประพฤติดี เป็นคนดี น่ารัก*	22.39
9	เปิดเผย ไม่โกหกปลิ้นปล้อน** เชื่อถือไว้วางใจได้**	21.89

* เพศชายเท่านั้นที่เลือก

** เพศหญิงเท่านั้นที่เลือก

1 จัดเรียงลำดับโดยวิธีเปรียบเทียบคะแนนในแต่ละหัวข้อที่มีผู้เลือกตอบ หัวข้อใดคะแนนสูงกว่าก็จัดไว้ลำดับก่อน (รายละเอียดวิธีการ โปรดดูจากหน้า 42-43)

ตารางที่ 28 (ต่อ) การจัดลำดับคุณค่าสัมพัทธ์สำคัญของคุณสมบัตินี้

ลำดับ ที่เลือก	เกณฑ์ใช้เลือกคุณกรอง	% ที่มีผู้เลือก (201 ราย)
10	ขยันหมั่นเพียร รักความกาวหนา	26.37
11	สติปัญญา ความสามารถสูง ไหวพริบทันกัน ** ความคึกกาวหนา **	23.38
12	ซื่อสัตย์ สุจริต	25.87
13	พึ่งพาอาศัย ปรึกษาหารือ ปรับทุกข์ได้	20.9
14	มีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นผู้ใหญ่ เชื่อมั่นในตัวเอง กล้าได้กล้าเสีย	19.4
15	มีอารมณ์ขัน มองโลกในแง่ดี ราวเรียง พุกแกง คุยสนุก	17.91
16	เข้ากับญาติพี่น้องชาวเจ้าได้	19.9
17	มีเมตตาการุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ	19.9
18	กตัญญูกตเวทิต์	15.42
19	รสนิยมเหมือนกัน ชอบในสิ่งที่คล้ายกัน	14.93
20	ไม่เจ้าชู้ หรือหลายใจ	12.94
21	เข้าสังคมเก่ง ไม่เคอะเขิน	11.94
22	สุขภาพร่างกาย และจิตใจดี	10.45
23	มีอาชีพตำแหน่งงานกาวหนา มีเกียรติ	9.95
24	ไม่ตีคอบายมุข ** เช่น การพนัน สุรา ยาเสพติด	5.97
25	รักครอบครัว-เอาใจใส่ดูแล **	4.98
26	อื่น ๆ เช่น ออกทน เอาใจเก่ง ให้เกียรติกัน ไม่ขี้หึง ฯลฯ	29.85

* เพศชาย เท่านั้นที่เลือก

** เพศหญิง เท่านั้นที่เลือก

เมื่อจัดเรียงลำดับเหล่านี้ใหม่ โดยแยกตามเพศ เพื่อศึกษาว่า ข้าราชการชายและหญิง ให้ลำดับความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ สอดคล้องกันหรือไม่ และการเน้นน้ำหนักในแต่ละปัจจัยต่างกันหรือไม่ ผลจากการทดสอบทางสถิติ ปรากฏว่า การจัดลำดับปัจจัยต่าง ๆ ของข้าราชการชายและหญิงมีความสอดคล้องกันมากกว่าแตกต่าง แม้ว่าข้อมูลที่ใช้เสนอในตารางที่ 29 จะแสดงให้เห็นความแตกต่างในการจัดลำดับบางหัวข้อของชายและหญิงอย่างชัดเจน เช่น ในเรื่อง การศึกษาเพศหญิง จะให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก เป็นอันดับ 2 ขณะที่ชายไม่มีใครเห็นความสำคัญเท่าไรนัก จึงจัดไว้ในอันดับ 11 แต่จะไปเน้นในเรื่อง ความสุภาพ อ่อนโยน ใจเย็น และนิสัยใจคอของหญิงที่จะมาเป็นบุตรธิดามากกว่า คือ จัดความสำคัญให้เป็นอันดับ 3 และ 4 ขณะที่ข้าราชการหญิงเห็นว่าเรื่องเหล่านี้สำคัญเป็นอันดับ 12 และ 15 หรือในหัวข้อ มีลักษณะเป็นผู้นำ, และการพึ่งพาอาศัย ปรับทุกซัดก็ได้เช่นกัน เพศหญิงจะเน้นลำดับความสำคัญมากกว่าชาย

แต่เมื่อทดสอบนัยสำคัญของการเลือกหัวข้อต่าง ๆ ของหญิงและชายแล้ว ปรากฏว่ามีบางหัวข้อให้ผลสอดคล้องกับการจัดอันดับ เช่น ในหัวข้อเรื่อง บุคลิกภาพ รูปร่างหน้าตา, ความรัก, สติปัญญา ความสามารถ, ธารมณัชนัน, และรสนิยม ทั้งหญิงและชายจะเลือกโดยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่เกี่ยวกับการจัดลำดับที่ใกล้เคียงหรือตรงกัน ทำนองเดียวกันการเลือกหัวข้อ การศึกษา, เปิดเผย, พึ่งพาอาศัยได้, มีลักษณะเป็นผู้นำ, เข้ากับญาติพี่น้องได้, ไม่เจ้าชู้ และมีอาชีพตำแหน่งงานก้าวหน้า ซึ่งหญิงชายจัดอันดับไว้ต่างกันไม่น้อยกว่า 4-11 อันดับ เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของหัวข้อเหล่านี้ ก็ปรากฏว่า มีความแตกต่างกันไปตามเพศด้วย

แต่บางหัวข้อแม้การจัดอันดับจะต่างกัน แต่เมื่อทดสอบนัยสำคัญของการเลือกในหัวข้อนั้น ๆ ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศ เช่น หัวข้อ ความสุภาพ อ่อนโยน, นิสัยใจคอ, ความซื่อสัตย์สุจริต, ทัศนียภาพที่, เข้าสังคมเก่ง, สุขภาพร่างกายและจิตใจดี ทำนองเดียวกัน บางหัวข้อที่เลือกใกล้เคียงกัน แต่กลับมีความแตกต่างกันไปตามเพศ เช่น หัวข้อ ความมีเหตุผล, มีความรับผิดชอบ, ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม, ขยันหมั่นเพียร, และมีเมตตากรรุธ

เมื่อนำค่าโคสแควร์ในทุกหัวข้อ มาหาโคสแควร์รวม ค่าที่ได้ แสดงว่า เพศหญิงและเพศชาย

มีแนวโน้มเลือกปัจจัยต่าง ๆ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า การจัดลำดับปัจจัยของเพศชาย และเพศหญิง มีความสอดคล้องกัน แต่การเน้นน้ำหนักแต่ละหัวข้อต่างกัน

ตารางที่ 29 การจัดลำดับคุณสมบัติสำคัญของคู่สมรส ซึ่งเป็นปัจจัยถึงถูกให้ข้าราชการทั้งชายและหญิง เลือกเป็นคูครอง

คุณสมบัติที่ใช้เป็นเกณฑ์เลือก	ลำดับที่เลือก		% ที่เลือก		$\chi^2_{.05}$
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
			(107 ราย)	(94 ราย)	
บุคลิกภาพ รูปร่างหน้าตาดี	1	1	53.27	48.94	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
รักจริง ถูกชะตา ถูกใจ เข้าอกเข้าใจกัน เห็นใจเข้ากันได้	2	3	34.58	42.55	"
สุภาพ อ่อนโยน ใจเย็น	3	12	26.17	30.85	"
นิสัยใจคอ ความประพฤติดี เบาคนดี	4	15	25.23	19.15	"
มีเหตุผล ใจคอหนักแน่น ไม่หุนเหิน	5	4	22.43	39.36	6.77 (P=.01)
ฐานะเศรษฐกิจ และสังคม	6	7	24.3	38.3	4.58
มีความรับผิดชอบ	7	6	22.43	37.23	5.3
ซื่อสัตย์ สุจริต	8	13	21.5	30.85	ไม่มีนัยสำคัญ
สติปัญญา ความสามารถสูง	9	10	17.76	29.79	"
ขยันหมั่นเพียร รักความก้าวหน้า	10	8	17.76	36.17	8.73 (P<.005)
มีความรู้ การศึกษา	11	2	19.63	41.49	19.27 (P<.005)
เปิดเผย	12	5	13.08	31.91	10.37 (P<.005)

ตารางที่ 29 (ต่อ) การจับลำดับคุณสมบัติสำคัญของคู่สมรส.....

คุณสมบัติที่ใช้เป็นเกณฑ์เลือก	ลำดับที่เลือก		% ที่เลือก		$\chi^2_{.05}$
	ชาย	หญิง	ชาย (107ราย)	หญิง (94ราย)	
ทัศนคติทางเวที	13	21	14.02	17.02	ไม่มีนัยสำคัญ
เข้าสังคมเก่ง ไม่เคอะเขิน	14	22	12.15	11.7	"
มีอารมณ์ขัน มองโลกในแง่ดี ราบรื่น	15	16	13.08	23.4	"
พูดเก่ง คุยสนุก					
เมตตาการุณา โอบอ้อมอารี เกื้อเฟื้อเผื่อแผ่	16	17	14.02	26.6	4.96
เสียสละ					
พึ่งพาศาสน์ ปรึกษาหารือ ปรับทุกข์ได้	17	11	11.21	31.91	12.97 (P<.005)
รสนิยมเหมือนกัน ชอบในสิ่งคล้ายกัน	18	20	13.08	17.02	ไม่มีนัยสำคัญ
สุขภาพร่างกายและจิตใจดี	19	23	10.28	10.64	"
มีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นผู้ใหญ่ เชื่อมั่นในตัวเอง	20	9	7.48	32.98	20.81 (P<.005)
กล้าไถ่กล้าเสีย					
เข้ากับญาติพี่น้องชาวเจ้าได้	21	14	9.35	31.91	15.98 (P<.005)
ไม่เจ้าชู้ หรือหลายใจ	22	18	4.67	22.34	13.87 (P<.005)
มีอาชีพทำแท่งงานก้าวหน้า มีเกียรติ	23	19	1.87	19.15	16.68 (P<.005)

$$R_s = .63$$

$$P < .01$$

$$\chi^2, 23d = 153.1$$

$$P < .005$$

ลักษณะเพศตรงข้ามซึ่งไม่เป็นที่พึงปรารถนาของข้าราชการจะเลือกเป็นคู่ครอง ลักษณะบุคคลที่ข้าราชการปฏิเสธจะเลือกเป็นคู่ครอง เมื่อนำมาจัดอันดับ ปรากฏว่า หัวข้อนักเลงการพนัน มีความสำคัญเป็นอันดับแรก มีจำนวนผู้เลือกตอบ 39.3% รองลงไปคือ เห็นแก่ตัว เอาเปรียบ ไม่เสียสละ ไม่เห็นใจใคร มีผู้เลือก 42.29% ส่วนหัวข้อ เกี่ยวจรรยา ไม่สนใจการทำงาน หยาบโหยง ทำอะไรไม่เป็น ปรากฏว่ามีผู้รังเกียจที่จะแต่งงานด้วยมากที่สุด คือ 44.78% แต่เมื่อจัดลำดับความสำคัญแล้ว จะอยู่ในอันดับ 4 สำหรับรายละเอียดการจัดลำดับ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 การจัดลำดับลักษณะของเพศตรงข้ามซึ่งไม่เป็นที่พึงปรารถนาของข้าราชการ จะเลือกเป็นคู่ครอง

ลักษณะเพศตรงข้ามที่ข้าราชการทรม. ไม่เลือกเป็นคู่ครอง	% ที่มีผู้เลือก (201 ราย)
1. นักเลงการพนัน	39.3
2. เห็นแก่ตัวเอาเปรียบ ไม่เสียสละ ไม่เห็นใจใคร	42.29
3. จุกจิก จู้จี้ ขี้บ่น ปากจุก ขอบนิเทา	39.8
4. เกี่ยวจรรยา ไม่สนใจการทำงาน หยาบโหยง* ทำอะไรไม่เป็น	44.78
5. คึกสุรាយาเมา	31.34
6. โหดเหี้ยม คุร้าย ไม่รู้จักให้อภัย ไร้คุณธรรม	28.86
7. คึกขยาเสพคึก, คึกบุหรีเป็นนิสัย**	28.36
8. ชอบคุกเข่าเหยียดหยาม ทำตัวขมขื่น	30.35
9. ขี้หึงเกินกว่าเหตุ	28.86
10. แดสังคม ชอบเที่ยวนอกบ้าน ไม่ห่วงใยครอบครัว	27.86

* เพศชายเท่านั้นที่เลือก

** เพศหญิงเท่านั้นที่เลือก

ตารางที่ 30 (ต่อ) การจัดลำดับลักษณะของเพศตรงข้ามซึ่งไม่เป็นที่พึงปรารถนา

ลักษณะเพศตรงข้ามที่ข้าราชการกรม. ไม่เลือกเป็นคู่ครอง	% ที่ผู้เลือก (201 ราย)
11. นิสัยและความประพฤติไม่ดี เสเพล การราว หยาบคลาย เจ้าอารมณ์ โมโหร้าย	22.39
12. โง่เขลา คอยสติปัญญา พุคกันไม่รู้เรื่อง	18.91
13. เจ้าชู้ เทียวผู้หญิงเป็นประจำ**	13.43
14. คอยการศึกษา การศึกษาคำถามมาก	14.93
15. ซากเหตุผล	13.93
16. ไม่ไคร้รักกัน ไม่ถูกชะตา ไม่เข้าใจกัน ไม่เห็นใจกัน	9.45
17. ไม่มีความรักนิยมน	13.43
18. มาจากครอบครัวชั้นต่ำ	11.44
19.* บุคคลิกไม่ดี ชีวีเหว อ้วนมาก	5.97
20. อื่น ๆ เช่น เข้ากันยากที่ตนเองไม่ได้, เอาแต่ใจตัว, ไม่มีความกตัญญู คนละรสนิยม, ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง	31.84

เมื่อพิจารณาการเลือกจำอันดับ ตามเพศ ปรากฏว่า ข้าราชการชายส่วนใหญ่ถึง 43.93%
ทนหญิงที่ จุกจิก จู้จี้ ปากจัด ขอบนินทา ไม่ได้เป็นอันดับแรก ซึ่งต่างจากข้าราชการหญิงทนเรื่องนี้
ไม่ได้เป็นอันดับ 9 แตรังเกียจที่สุดคือช ยที่เป็นนัก ลงการพนัน ซึ่งมีจำนวนผู้เลือกมากที่สุด คือ
57.45% ขณะที่เพศชายกลับเห็นเรื่องนี้สำคัญเป็นอันดับ 6 และมีจำนวนผู้เลือกตอบเพียง 23.36%

* เพศชายเท่านั้นที่เลือก (รวมทั้งลำดับที่ 19)

** เพศหญิงเท่านั้นที่เลือก

จากตารางที่ 31 จะเห็นว่าในเรื่อง จุกจิกจู้จี้ ซ้ำน, ซ้ำนเกินกว่าเหตุ, ชอบถูกเหยียดหยาม ทำตัวขมขื่น, ทิศุรยาเมา, ทิศยาเสพทิก, ไม่ไกรรักกัน, นิสัยความประพฤติไม่ดี, และเจ้าชู้ ข้าราชการหญิงและชายจะจัดอันดับไว้ต่างกันมาก ซึ่งหากพิจารณาสภาพที่เป็นจริงในสังคมก็จะเห็นได้ว่า เพศหญิงและเพศชายจะมีแนวโน้มเสียหายในเรื่องเหล่านี้ต่างกัน ตัวอย่างเช่น โอกาสที่ชายจะเป็นคนขี้ให้ลาเมายา หรือประพฤติเจ้าชู้ มีมากกว่าหญิง ขณะที่หญิงก็มีแนวโน้มจะเป็นคนขี้บน จุกจิก หรือขี้หึงมากกว่า ทำให้โอกาสที่หญิงและชายจะประสบปัญหาครอบครัวซึ่งมีลักษณะดังกล่าวต่างกัน เป็นผลให้การเลือกจัดลำดับความสำคัญต่างกันด้วย ทั้ง ๆ ที่ปัจจัยเหล่านี้ต่างก็มีส่วนสำคัญทำให้ครอบครัวไม่สงบสุขยาวนานเท่าที่ควร และอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการแตกแยกในครอบครัวได้ ไม่ว่าปัจจัยนั้นจะเกิดกับหญิงหรือชายก็ตาม

ตารางที่ 31 การจัดลำดับลักษณะของเพศตรงข้ามที่ข้าราชการหญิงและชาย เห็นพ้องกันว่า
ไม่วางเลือกเป็นคู่ครองได้

ลักษณะเพศตรงข้ามที่	ลำดับความสำคัญ		%ชายที่ตอบ (107 ราย)	%หญิงที่ตอบ (94 ราย)	$\chi^2_{.05}$
	ชาย	หญิง			
ข้าราชการกรม. ไม่เลือกเป็นคู่ครอง					
จุกจิก จู้จี้ ซ้ำน ปากจัด ชอบนินทา	1	9	43.93	35.11	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
ซ้ำนเกินกว่าเหตุ	2	12	31.78	25.53	"
เห็นแก่ตัว เอาเปรียบ ไม่เสียสละ	3	2	31.78	54.26	10.36, P<.005
ไม่เห็นใจใคร					
เกียจคร้าน ไม่สนใจการทำงาน ทำอะไร	4	5	35.51	55.32	7.93 P<.005
ไม่เป็น					
ชอบถูกเหยียดหยามผู้อื่น ทำตัวขมขื่น	5	11	28.97	31.91	ไม่มีนัยสำคัญ
นักเลงการพนัน	6	11	23.36	57.45	24.36, P<.005
โหดเหี้ยม ทุร้าย ไม่รู้จักให้อภัย	7	6	22.43	36.17	4.61
ไร้คุณธรรม					

ตารางที่ 3:1 (ต่อ) การจัดลำดับลักษณะของเพศตรงข้ามที่ข้าราชการ... ไม่อาจเลือกเป็นคู่ครองได้

ลักษณะเพศตรงข้ามที่	ลำดับความสำคัญ	%ชายที่ตอบ	%หญิงที่ตอบ	$\chi^2_{.05}$	
ข้าราชการท. ไม่เลือกเป็นคู่ครอง	ชาย	หญิง	(107 ราย)	(94 ราย)	
แกสั้งคม ชอบเที่ยวนอกบ้าน ไม่หวงใย	8	8	22.43	34.04	ไม่มีนัยสำคัญ
ครอบครัว					
กิดสุรยาเมา	9	3	15.89	48.94	25.41, P<.005
โง่เขลา คอยสติปัญญา พุทกันไม่รู้เรื่อง	10	15	14.02	24.47	ไม่มีนัยสำคัญ
ศึกษาเสพคึก	11	4	13.08	45.74	26.25, P<.005
ไม่ไกรรักกัน ไม่ถูกชะตา ไม่เข้าใจ	12	18	11.21	7.45	ไม่มีนัยสำคัญ
เห็นใจกัน					
ค้อยการศึกษา การศึกษาคำถามมาก	13	13	9.35	21.28	5.61
ซากเหตุผล	14	14	8.41	20.21	5.82
นิสัยและความประพฤติไม่ดี เจ้าอารมณ์	15	7	7.48	39.36	29.3 P<.005
โมโหร้าย					
มาจากครอบครัวชั้นต่ำ	16	17	8.41	14.89	ไม่มีนัยสำคัญ
ไม่มีความรับผิดชอบ	17	16	7.48	20.21	6.97
เจ้าชู้ หลายใจ	18	10	0.93	27.66	30.72 P<.005

$$R_s = .48 \quad P = .05 > .01$$

$$\chi^2_{18d} \quad 189.96 \quad P < .005$$

แนวทางการเลือกจัดอันดับปัจจัยบางหัวข้อของหญิงและชาย จะต่างกันมาก แต่เมื่อทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตำแหน่งปรากฏว่ามีความสอดคล้องมากกว่าแตกต่างกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แต่เมื่อเพิ่มเป็น 99% ก็ต้องยอมรับว่าหญิงชายจัดอันดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน และจากการคำนวณหาไคสแควร์รวม ค่าทางสถิติที่ได้สรุปได้ว่า หญิงชายจะให้ความสำคัญของปัจจัยแต่ละหัวข้อไม่เท่ากันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติยิ่ง แม้ว่าเมื่อทดสอบปัจจัยแต่ละหัวข้อแล้ว จะมีอยู่หลายหัวข้อที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เช่น ในหัวข้อ จุกจิกจู้จี้ ซึ้น, ซึ้นเกินกว่าเหตุ, ชอบ

ถูกเหยียดหยามผู้อื่น, แก่งัด, โง่เขลา, ไม่ได้รักกัน, และมาจากครอบครัวชั้นต่ำ แต่ในหัวข้อ นักเลงการพนัน, คีตสุรา, คีตยาเสพติด, นิสัยและความประพฤติไม่ดี, และเจ้าชู้ ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง

เมื่อเปรียบเทียบเกณฑ์การเลือกหรือไม่เลือกบุคคลบางประเภทเป็นคูครอง ตามตารางที่ 28 และ 30 จะเห็นว่า ปัจจัยบางอย่างมีความสำคัญต่อการนำมาพิจารณาเป็นเกณฑ์ตัดสินใจเลือกหรือไม่เลือกใครเป็นคูครอง ในลักษณะที่สอดคล้องไปทางเดียวกัน ที่สำคัญได้แก่ ปัจจัยในเรื่องขยัน-เกียจคร้าน, สถิติปัญญาความสามารถสูง-ก้อยสติปัญญา, มีเหตุผล-ขาดเหตุผล, มีความรู้การศึกษา-ก้อยการศึกษา, เมตตาการุณา-เห็นแก่ตัว, มีความรับผิดชอบ-ไม่มีความรับผิดชอบ เป็นต้น แต่บางปัจจัยก็มีแนวโน้มว่า หญิงหรือชายเท่านั้นที่เลือก เช่น เพศชายจะเลือก บุคคลลึกลับ ชูปร่างหน้าตาดี แต่ไม่เลือก บุคคลลึกลับไม่ดี ชีวีห่วย อ้วนมาก ทำนองเดียวกัน หญิงจะเลือกคูครองที่ไม่เจ้าชู้ และไม่เลือกชายเจ้าชู้เป็นคูครอง

คุณสมบัติของคู่สมรสที่เหมือนกับข้าราชการ จากการถามถึงนิสัยใจคอบุคคลลึกลับ รสนิยม ฯลฯ ของคู่สมรสที่เหมือนกับข้าราชการ ซึ่งเป็นเหตุทำให้ข้าราชการพอใจเลือกแต่งงานกับคู่สมรสว่ามีอะไรบ้าง ปรากฏว่าข้าราชการส่วนใหญ่ทั้งชายและหญิงจะให้ความสำคัญในเรื่องนิสัยใจคอ โดยมีจำนวนผู้เลือกตอบรวมกันมากที่สุด รองลงไปคือ รสนิยม ความชอบในสิ่งต่าง ๆ ในตารางที่ 32 เป็นปัจจัยที่คู่สมรสมีเหมือนข้าราชการ ซึ่งจะเห็นว่าอัตราส่วนของข้าราชการชายที่เลือกตอบปัจจัยต่าง ๆ มีจำนวนน้อยกว่าข้าราชการหญิง เกือบทุกหัวข้อ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ข้าราชการชายส่วนใหญ่มักตอบเพียง 1-2 ปัจจัย ทำให้โอกาสที่จะมีผู้ตอบตรงกันในแต่ละหัวข้อมีน้อยลง อย่างไรก็ตามในกรณีเช่นนี้ยังไม่อาจกล่าวได้ว่า การที่ข้าราชการหญิงและชายจับคู่คุณสมบัติของตนกับคู่สมรสในบางปัจจัยต่างกันมาก เช่นในเรื่องความมีเหตุผล หรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น เป็นเพราะการเน้นความสำคัญในปัจจัยต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้โดยสังเกตจากอัตราส่วนที่มีผู้ตอบเปรียบเทียบกับตารางที่ 29 จะเห็นว่าบางปัจจัยในตารางทั้งสองไม่สอดคล้องไปในทางเดียวกัน เช่น ในเรื่องระดับการศึกษา, ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น จากตารางที่ 29 อัตราส่วนร้อยละที่มีผู้ตอบของข้าราชการหญิงจะ

สูงกว่าข้าราชการชายมาก แต่ในตารางที่ 32 อัตราส่วนข้าราชการชายจะสูงกว่าข้าราชการหญิง ฉะนั้นสาเหตุของความแตกต่างในอัตราส่วนที่มีผู้เลือกตอบ จึงน่าจะมาจากความเบี่ยงเบนหรือหมก ความสนใจที่จะตอบแบบสอบถาม ซึ่งในกลุ่มข้าราชการชายมีแนวโน้มเกิดขึ้นสูงกว่าข้าราชการหญิง

ตารางที่ 32 คุณสมบัติที่ผู้สมัครมีเหมือนข้าราชการ เป็นเหตุให้ข้าราชการพอใจเลือก
แต่งงานควย จำแนกตามเพศ

ลักษณะคุณสมบัติที่เหมือนกัน	อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการที่เลือก	
	ชาย (107 ราย)	หญิง (94 ราย)
นิสัยใจคอในเรื่องต่าง ๆ เช่น * สุภาพ, ใจเย็น ฯลฯ	57.01	67.02
รสนิยม ความชอบในสิ่งต่าง ๆ * เช่น เรื่องอาหาร, การแต่งกาย	26.17	43.62
งานอดิเรก การใช้เวลารว่าง *	25.23	24.47
บุคลิกภาพ รูปร่างหน้าตาดี	19.63	20.21
มีความเข้าใจ รู้ใจ เห็นใจ และเข้ากันได้	18.69	28.72
ระดับการศึกษา	17.76	12.77
มีความรับผิดชอบ	12.15	22.34
ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม	12.15	-
เปิดเผย จริงใจต่อกัน ไม่โกหกกัน	10.28	13.83
มีเหตุผล	9.35	21.28
เข้ากันญาติพี่น้องชาวพเจ้าได้	8.41	15.93
ขยันขันแข็ง รักงาน รักความก้าวหน้า	6.54	15.96

* เป็นการรวมคุณลักษณะย่อย ๆ หลายลักษณะ เข้าไว้ในหัวข้อใหญ่เดียวกัน

ตารางที่ 32 (ต่อ) คุณสมบัติที่คู่สมรมีเหมือนข้าราชการ

ลักษณะคุณสมบัติที่เหมือนกัน	อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการที่เลือก	
	ชาย (107 ราย)	หญิง (94 ราย)
ฉลาด ไหวพริบทันกัน ความซื่อสัตย์	4.67	9.57
วางตัวในสังคมดี มีมนุษยสัมพันธ์	4.67	11.7
มีอารมณ์ขัน ทลก	4.67	14.89
อื่น ๆ เช่น ให้อภัยและมีความสำคัญซึ่งกัน เอาใจเก่ง ฯลฯ	33.64	41.49

คุณลักษณะของคู่สมรสที่ตรงข้ามกับข้าราชการ เมื่อถามถึงลักษณะนิสัย รสนิยมของคู่สมรสที่ตรงข้ามกับข้าราชการ เป็นเหตุให้ข้าราชการสนใจและถูกใจเลือกแต่งงานด้วย ปรากฏว่า 30.84% ของข้าราชการชาย และ 35.1% ของข้าราชการหญิง ทอบว่า นิสัยใจคอ รสนิยม ที่ต่างกันหรือตรงข้ามกันไม่เป็นเหตุให้เลือกแต่งงานด้วย หรือทอบว่า ไม่มีลักษณะดังกล่าวตรงข้ามกัน ในกลุ่มที่ทอบปัจจัยตรงข้ามกันนั้น มีข้าราชการชายจำนวนสูงถึงร้อยละ 33.78 เลือกนิสัย ใจร้อน โมโหง่าย เอาแต่ใจตัว เป็นปัจจัยตรงข้ามที่ดึงดูดใจให้แต่งงานด้วย ซึ่งจำนวนผู้เลือกมีสูงกว่าที่เลือกคู่สมรสที่ใจเย็น หนักแน่น ขณะที่ข้าราชการหญิงมีผู้เลือกทอบปัจจัยกลุ่มแรกน้อยกว่า คือ มีเพียง 21.31% แต่ส่วนใหญ่จะไปทอบเรื่อง กล้าพูด กล้าทำ พูดจริง ทำจริง เป็นตัวของตัวเอง และชอบแสดงความคิดเห็น มากที่สุดถึง 44.26% ขณะที่ข้าราชการชายที่เลือกทอบคุณลักษณะเหล่านี้มีเพียง 14.86% ในตารางที่ 33 เป็นการเสนอคุณลักษณะของคู่สมรสที่ตรงข้ามกับข้าราชการ โดยแสดงอัตราส่วนร้อยละของแต่ละเพศที่เลือกทอบไว้ด้วย

ตารางที่ 33 ลักษณะนิสัย และรสนิยมของคู่สมรสที่ตรงข้ามกับข้าราชการและเป็นปัจจัย
กึ่งคุณให้ข้าราชการพอใจเลือกแต่งงานด้วย แยกตามเพศผู้ตอบ

คุณลักษณะที่คู่สมรสที่ตรงข้ามกับข้าราชการ	อัตราส่วนร้อยละของข้าราชการที่เลือกตอบ	
	ชาย (จำนวนเต็ม 74)	หญิง (จำนวนเต็ม 61)
ใจร้อน โมโหง่าย เอาแต่ใจตัว	33.78	21.31
กล้าพูด กล้าทำ พูดจริง ทำจริง เป็นตัวของตัวเอง ชอบแสดง ความคิดเห็น	14.86	44.26
ใจดี นิสัยดี เสมอทน เสมอปลาย	14.86	27.87
เข้าสังคมเก่ง ชอบออกงานสังคม	14.86	13.11
ใจเย็น หนักแน่น สุขุม ไม่น้อยใจใครง่าย	13.51	26.23
งานอดิเรกและการใช้เวลาว่าง เช่น ชอบเล่นกีฬา เล่น/ดูกีฬา	13.51	8.2
ไม่ชอบออกงานสังคม ไม่ชอบเที่ยว	13.51	11.48
ไม่พูดมาก ไม่ขี้บ่น เป็นคนเฉย ๆ	10.81	16.39
พูดเก่ง คุยสนุก ขำพูด ราวเรียง มีอารมณ์ขัน	10.81	14.75
ขยันขันแข็งในการทำงาน รักความก้าวหน้า มานะอดทน	9.46	13.11
รสนิยมในเรื่องการแต่งกาย อาหารการกิน	8.11	18.03
เป็นผู้นำที่ดี ยืนหยัดด้วยลำแข้งของตนเอง	-	16.39
อื่น ๆ เช่น เอาใจเก่ง แสวงหา มีเหตุผล หยิ่ง ชอบเอาชนะ	48.65	51.07
หัวแข็ง ชอบทำตัวเด่น เปิดเผย ฯลฯ		

จากตารางที่ 32 และ 33 จะเห็นว่า การเสนอข้อมูล แม้จะได้รวมคุณลักษณะต่าง ๆ
บางอย่างเข้าในกลุ่มหัวข้อเดียวกันแล้วก็ตาม เปรียบเช่นที่ผู้ตอบแต่ละกลุ่มหัวข้อส่วนใหญ่ก็ยังค
งน้อยอยู่ ทั้งนี้เพราะข้าราชการส่วนใหญ่ที่ตอบคำถามจะให้คำตอบเฉลี่ยแล้วอยู่ในระหว่าง 2-5

คำตอบ ทำให้โอกาสที่คำตอบจะตรงกันมีน้อย นอกจากนั้นบางคำตอบที่รวบรวมได้ ก็ไม่ตรงกับการจัดอันดับปัจจัยที่ใช้เป็นเกณฑ์เลือกคูครอง ซึ่งได้เสนอไว้ในตารางที่ 29 ทั้ง ๆ ที่ข้อมูลในตารางที่ 32 และ 33 น่าจะเป็นผลมาจากการแยกคำตอบในตารางที่ 29 โดยชี้ให้เห็นว่าคุณสมบัติใดที่คู่สมรสมีพ้องกับข้าราชการ และคุณสมบัติใดที่มีตรงข้ามกัน

ที่น่าสังเกตก็คือ การเลือกตอบปัจจัยที่ตรงข้ามกัน จะมีทั้งคุณลักษณะที่เป็นที่น่าพึงปรารถนา และไม่มาจะเป็นที่น่าพึงปรารถนา สำหรับคนทั่วไป ตัวอย่างเช่น นิสัยใจร้อน โมโหง่าย เอาแต่ใจตัว หรือนิสัยอื่น ๆ ที่มีได้แสดงไว้ในตาราง เพราะมีผู้เลือกตอบน้อย เช่น ถือดี คือ สุขุมทรู คมสุรา ฯลฯ ไม่น่าที่จะเป็นเหตุสำคัญถึงถูกใจให้ข้าราชการพอใจ เลือกแต่งงานด้วยได้เลย น่าจะเป็นเพียงคุณลักษณะตรงข้ามที่ข้าราชการทนยอม หรือออกสลับให้มียู่ในทิวคู่สมรสได้ แต่ที่มีผู้เลือกตอบจำนวนไม่น้อย ก็อาจเกิดจากความเข้าใจผิดว่า คำถามนี้ ต้องการทราบเพียงว่ามีนิสัยหรือรสนิยมใดบ้างของคู่สมรสที่ตรงข้ามกับตนเองเท่านั้น

อย่างไรก็ดี อาจมีทางเป็นไปได้เช่นกันว่า ปัจจัยตรงข้ามดังกล่าวได้ดึงดูดใจข้าราชการให้เกิดความรู้สึกสนใจ อยากใกล้ชิด อยากศึกษา ประกอบกับเมื่อสนิทสนมกันแล้ว ทำให้ได้รู้เห็นถึงเสน่ห์ที่คนอื่น ๆ ที่มีอยู่ในทิวคู่สมรส จึงเป็นเหตุให้ตัดสินใจแต่งงานด้วยในที่สุด ฉะนั้นการเลือกแต่งงานกับคู่สมรสซึ่งมีนิสัยใจคอตรงข้ามในทางลบ จึงอาจไม่ใช่เรื่องแปลกแต่อย่างใด เพราะโดยปกติทั่วไปบุคคลแต่ละคนแต่ละกลุ่มก็มีรสนิยม ความชอบ และนิสัยใจคอไม่เหมือนกันทุกประการ เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ยิ่งประกอบกับนิสัยโดยธรรมชาติของมนุษย์ มีความอยากรู้อยากเห็น อยากลองของแปลกใหม่ และมีแนวโน้มจะเบือนหน้าความเข้าใจจำเจ จึงง่ายที่จะทำให้การเลือกคูครองออกมาในลักษณะของการเลือกบุคคลที่มีบุคลิกภาพต่างจากตนเองแม้จะมีใช่เป็นการแตกต่างในทางที่ดีก็ตาม ในข้อนี้จึงเป็นไปได้ตามทฤษฎีการเลือกคูครองที่ winch เสนอไว้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเท่าที่กล่าวมาทั้งหมด อาจสรุปได้ว่า ผลของข้อมูล มีแนวโน้มสนับสนุนสมมุติฐานซึ่งตั้งไว้ว่า "ข้าราชการที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย โดยทั่วไปจะเลือกแต่งงานกับผู้ที่มียุทธลักษณะต่าง ๆ ทางสังคมเหมือนหรือใกล้เคียงกับตน โดยเฉพาะในเรื่องการศึกษา"

ด้งจะเห็นได้จากอัตราส่วนการแต่งงานภายในกลุ่มลักษณะสังคมเดียวกัน เช่น อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว อาชีพบิดา ที่อยู่อาศัยและสถานภาพสมรส(โสด) มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ สูงกว่าการแต่งงานนอกกลุ่ม แม้ว่าบางปัจจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งรายได้ จะแสดงให้เห็นถึงการแต่งงานนอกกลุ่มอย่างชัดเจนแต่ก็เป็นไปในลักษณะของมาตรฐานที่มีอยู่ในสังคมเช่นเดียวกับปัจจัยเรื่อง อายุ การศึกษา หรือปัจจัยเกี่ยวกับขนาดครอบครัวก็เช่นกัน ข้อมูลมีไ้ชี้ให้เห็นว่าเป็นการแต่งงานภายในหรือภายนอกกลุ่มแต่อย่างใด ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า การเลือกคู่ครองของข้าราชการมีไ้คำนึงถึงปัจจัยในเรื่องนี้โดย ส่วนในเรื่องอาชีพ แม้ว่าการทดสอบทางสถิติจะแสดงให้เห็นว่าการเลือกภายในหรือภายนอกกลุ่มอาชีพมีไ้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่อัตราส่วนการแต่งงานภายในกลุ่มก็มีจำนวน สูงกว่าที่เกิด้ขึ้นภายนอกกลุ่มเล็กน้อย

สำหรับสมมุติฐานข้อ 2 ที่กล่าวว่า " ในกรณีที่มีการเลือกคู่ครองมีลักษณะบางอย่างทางสังคมต่างจากคนมาก เช่น การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ก็มักมีปัจจัยอื่นที่มีลักษณะเด่นเป็นที่น่าปรารถนาหรือยอมรับกันในสังคมมาทดแทน เช่น อาจเป็น สถานภาพทางสังคม หรือความรัก เป็นต้น "

ปรากฏว่าปัจจัยที่ข้าราชการมีไ้ต่างจากคู่สมรสมาก คือ รายได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน จึงไม่น่าจะถือว่าเป็นการแต่งงานที่มีความแตกต่างกันมาก ตรงข้ามกลับจะเป็นการช่วยเน้นค่านิยมในการเลือกคู่ครอง ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงโอกาสการเลื่อนชั้นทางสังคมในทางที่สูงขึ้นของหญิงชาย ซึ่งมีไม่เท่ากันในประเทศไทย